

Universitätsbibliothek Paderborn

Opusculum Theologico-Canonicum De Sponsalibus

Kugler, Johann

Norimbergæ, 1705

Pars II.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40883

PARS II.

§. I.

De Sponsalium effectibus.

PRIMUS Sponsalium effectus est, obligatio ad matrimonium suo tempore contrahendum. De qua multa jam præmissa sunt; v. g. An & quomodo obligent, coacta, vel contracta ex errore? n. 4. n. 32. 42. in amentia? n. 5. & 25. & indeliberata n. 6. contracta in passione? n. 8. contracta per internuntium? n. 12. per Parentes n. 15. & n. 102. 103. vel sine horum consensu? à num. 104. Cum Persona Hæretica à num. 114. cum impubere? vel ante Septennium? n. 19. n. 79. & 91. An ligent non mutua? n. 56. Pœnalia? à n. 42. Dubia? n. 13. Ficta? n. 22.

2. Quòd autem Sponsalia obligent graviter dicetur *Quæst. I.* ita ut hæc circumstantia explicari debeat in confessione *Quæst. II.* Quamvis fuissent ficta, si defloratio virginis accessit. *Quæst. III.* An saltèm jurata, sic obligent, ut illicitum reddant ingressum Religionis *Quæst. IV.*

3. Doubtant Authores, utrùm in eo loco, ubi Tridentinum receptum est, etiam valeant, & consequenter obligent Sponsalia Clandestina? item an contractus clandestinus Matrimonij inter puberes saltèm vim & obligationem Sponsalium inducat? prout eam (Juris interpretatione in

F 5 utro-

utroque foro teste Wagnerek) inducit contra-
etius sic celebratus inter impuberis, ut definitur,
c. Un. in 6. de Despons. Impub. § cap. fin. eod.
tit. quibus capitulis Tridentinum non deroga-
vit, ut declaravit Sacra Congregatio apud
Jac. Pignatellum tom. 9. Consult. 133. num.
42. § Garciam. p. 11. de Benef. c. 8. n. 23.
§ Gonzal. in cap. fin. cit. n. 4. Utrumque du-
bium resolvet Quæst. VI. & VII. pro quarum
meliore intelligentia

4. Notandum est, matrimonium propriè
clandestinum (idem est de Sponsalibus) vocari
illud, quod fit sinè præsentia proprij Parochi vel
Sacerdotis ab eo Substituti, & duorum vel trium
testium. Impropiè, vel secundùm quid, clan-
destinum, vocatur; si omittantur consuetæ dé-
nuntiationes; & magis adhuc impropiè etiam
illud, quod celebratur sine benedictione in facie
Ecclesiæ, sinè conviviis, & saltibus &c. ut de-
clarant Gonzalez, Canisius, König, & alij
super tit. de Clandest. Desponsat. Plures ac-
ceptiones recenset Sanch. lib. 8. Disp. 1.

5. Matrimonia propriè clandestina, semper
erant illicita, & prohibita. *Trid. Seß. 24. de*
Reform. matr. c. 1. c. Aliter 1. c. Nullus 2.
c. Nostrates. 3. c. Nullum. 6. XXX. q. 5.
Unde Sponsalia per subsecutam copulam transi-
bant mox in Matrimonium *c. 15. & 30. de*
Sponsal. Fuerunt tamen ante Tridentinum va-
lida. *Trid. l.c.* Jam jure novo ejusdem Tridenti-
ni citati in locis, in quibus Tridentinum rece-
ptum, seu quo ad hoc punctum ritè promulga-
tum

tum est ; nec valida amplius sunt , ita ut teste Pignatello tom. 9. Consult. 133. n. 51. & Vallense ex Navarro , non expectata Sententiâ Judicis etiam post copulam carnalem ab invicem separare se possint. An verò sic separati , ex vi Sponsalium præcedentium adhuc obligentur ad contractum legitimum Matrimonij de novo celebrandum ? Authores non decidunt ; videtur quod ita : Quia obligationi Sponsalium , quibus se obstrinxerunt ad verè contrahendum ; nec dum satis fecerunt. Plura de hac clandestinitate tradunt Authores , scribentes super tit. 3. Decr. lib. 4. de Clandest. Desponsat. & tractantes materiam de impedimento clandestinitatis , de quo Sanchez. toto lib. 3.

6. Si Sponsalium executioni dies præfixa non sit , non tenetur Sponsus ; aut Sponsa properare in Matrimonio contrahendo , compare tacente , & non urgente executionem : hoc enim generale est in omni debito , absque diei præfixione , quod non teneatur debitor statim solvere non requisitus. arg. l. Debitores 10. C. de Pignor. & Hypoth. Sanch. l. 1. D. 28. n. 2. pluresque apud eundem : quos sequitur Gonzalez super c. 2. de Sponsal. unde non urget argumentum Pontij , dicentis : promittentem semper obligari ad implendam promissionem , quando impletio est semper utilis : nam etiam solutio pecuniae semper utilis est , nec tamen ad eam datur talis obligatio : quia nimirum creditor tacens , videtur sponte consentire in moram : nisi , ut in fœminis fit , pars tacens ex verecundia , vel ex oblivione , vel

ex

ex alia ratione non auderer, vel non posset executionem urgere, quo casu (sicut in voto cuius executionem DEUS semper petit) nec ratio est, cum non sit mox executioni dandum, urget obligatio statim contrahendi matrimonium, dum quis commodè potest. Idem dicendum si pars executionem urgeat juxta Regulam 14. f. ff. In omnibus obligationibus in quibus dies non ponitur præsentis diei debetur. Et l. Eum: 41. ff. de V.O. Quotiens in obligationibus dies non ponitur, præsentis diei pecunia debetur. Cœterū per accidens etiam Sponsi ad maturandam executionem obligari possunt, si in periculo versentur, ne interim secum, aut cum aliis incontinenter vivant, nisi contrahant; ob quam causam Gobat num. 358. & Pirrhing, imò S. Congregatio apud Pignatell. Tom. 9. consult. 133. n. 73. Et apud Gallemart in notis Trid. Sess. 24. c. 1. de Reform. Matrim. Parochos monet (idem dici potest de confessariis) ut sponsos urgeant ad matrimonium maturandum. Quænam obligatio Sponsos maneat, si executionem negligent, dum illi dies præfixa est, dicitur parte III. Quest. VIII.

7. Si quis ab obligatione hactenus explicata, ad ineundum matrimonium adstringente injustè resiliat, præter contractam peccati mortalis noxam; ob quam juxta I. partis n. 45. plecti potest, insuper comparti expensas, & damna emergentia refarcire tenetur; nempe ex radice injustæ damnificationis, & quia in contractibus pars comparti indemnitatē præstare debet arg. l. Si pecu-

pecuniam in princ. ff. de Condict. causa data.
 Ad eandem expensarum refusionem Sanchez damnat Sponsam, aut Sponsum, si dolosè Sponsalia contraxit, vel comparti culpabilem causam justè resiliendi dedit, ut si Sponsa fornicata est. *Sanch. lib. 5. Disp. 5. n. 34.* è contra verò sic resiliens Sponsus, non tenetur Sponsæ fornicariæ expensas refundere: Nam *damnum quod quis suâ culpâ sentit, sibi debet, non aliis imputare.*
Reg. 86. f. in 6. & Reg. f. 203. ff. Imò nec ad resarcendas expensas à Sponsa factas obligatur justè resiliens Sponsus, si Sponsa ei causam resiliendi inculpabilem dedit, ut si valde deformis, pauper &c. facta est: ut docet *Gobat de Sponsal.* *n. 380.* Nullam enim injuriam facit Sponsæ: *Quia nullus videtur dolo facere, qui suo jure utitur Reg. f. 55. ff.* Ex eadem regula, aliisque rationibus probabilius existimat *Sanchez l. 5. D. 5. num. 33.* Sponsum justè resilientem, v.g. per ingressum Religionis Sponsæ non obligari ad refundendas expensas (si ex iis non est factus ditior) licet illa nullam resiliendi causam derit; *Laymannus tamen l. 5. tr. 10. p. 2. c. 2. n. 8.* citans *Molinam*, tenet cum *Gutierrez* contrarium ex eo, quod in contractibus debeat compars indemnisi servari *l. 5. ff. de Condict. causa datâ;* & privilegia (quale habent Sponsi ad ingressum Religionis) tertio præjudiciosa, sint strictæ interpretationis: utraque sententia probabilis est, utraque tuta in conscientia; Laymanni in praxi suaderi potest tanquam magis pia, ad eam tamen Sponsus Religionem ingrediens cogi non

non potest. Docet præterea Gobat de Sponsal. n. 333. & seq. Si Sponsus prævideat Parentes Sponsæ non consensuros, & nihilominus occultè contrahat; eum à Sponsa postmodum resiliente non posse petere compensationem neglecti interim alterius connubij; cùm se ulro in necessitatem conjecerit.

8. Hactenus dicta ferè concernunt obligationem Sponsalium *absolutorum*, quia autem etiam dantur *conditionata* (de quibus Sanchez. tractat *toto libro 5. per 19 Disputationes*) ideo & horum natura, & obligatio declaranda est. Porrò *contractus conditionatus* propriè dicitur, quando aliquid ei adjicitur suspendens ejus obligationem in futurum tempus, & in eventum incertum. §. *Sub conditione 4. Inst. de V. O.* unde conditionis est (ait Sanchez l. §. D. 1. n. 2.) facere, ut actus possit se habere ad esse, & ad non esse. Si tamen conditio sit de præterito, vel de præsenti (quæ teste Pirrhing de *Condit. appos. n. 1.* & Vallense *ib. n. 3.* non est conditio propriè dicta) non differet obligationem § *Conditiones 6. Inst. de V. O.* Sed si conditio falsa est, erit actus irritus, si vera, mox obligabit. l. *Cum ad præsens 37. & duabus seqq. ff. si certum petetur. l. Conditio in 100. ff. de V. O.* Similiter mox obligat, si conditio de jure insit: ut *contraham tecum matrimonium, si non fuero ingressus Religionem l. 99. & 107. ff. de Condit. & Demonst.* vel (licet hoc Glossa neget in cap. 3. de *Condit. appos.*) si conditio sit quidem de futuro, sed necessario, ut *contraham tecum, si*

fol

sol eras oriatur : Nam qui sub conditione stipulatur, quæ omnino extatura est, purè videtur stipulari. l. si pupillus 9. §. 1. ff. de Novat. l. quod si ea 18. ff. de Condit. indeb. quia ut inquit Ihsung Tr. 6. D. 9. n. 54. talis conditio non ad suspendendum consensum, sed ad certitudinem, & firmitatem demonstrandam estimatur apposita : vel (ut ait Pirrhing n. 11. de Condit. appos.) quia quod omnino extiturum est, non potest non contingere, ideoq; præsens esse videtur; & quia talis conditio necessaria futura jam determinata est in sua causa naturali, censetur præsens, & impleta, & perinde est, ac si apposita non esset, ex quibus sequitur consensus prædicto modo conditionatos, esse æquivalenter absolutos; nisi ut Sanchez notat l. 5. D. 2. n. 3. & 4. conditio crederetur esse contingens, vel esset incerta respectu contrahentium, quo casu ejus impletio expectanda foret; vel nisi talis adjectio non conditionem, sed temporis præfinitiōnem designaret: ut contraho tecum, si Pater meus morietur. arg. l. Hæres 79. §. 1. ff. de Condit. & Demonstr.

9. Cœteræ conditiones possibiles, honestæ, contingentes de futuro, suspendunt obligatiōnem actus; donec conditio purificetur. Unde ejus eventus expectandus est l. si ita stipulatus 97. §. si tibi de V.O. c. Supero. 5. de Condit. app. Nisi conditio à Comparte remitteretur, §. ex conditionali 4. Instit. de V.O. prout fieret, si Sponsalia celebrans sub conditione, postmodum

modum de præsenti contraheret, vel consentiret in copulam carnalem *cap. De illis 3. t. eod.* *Wagnerek in d. c.* & cum Sanchez plures Autores; & Curiæ apud *Gobat n. 276.* Est enim præsumptio Juris; & de jure, inquit idem ex Menochio, quod mulier usuram sui corporis non concederet, nisi sub spe absoluta, & determinata Matrimonij. Conditione impletâ sinè novo contractu, transit contractus in absolutum, & mox obligat. *l. Potior 11. §. 1. ff. Qui pot. in pign.* *l. Hæc venditio 7. in pr. ff. de contrah. empt.* & in Sponsalibus ante conditionem impletam non licent Sponsis amplexus, & oscula. *Sanch.* *l. 5. D. 11. à n. 38.* Conditione non secutâ, desinunt contractus, & Sponsalia conditionata, nisi pars malitiosè impediret ejus impletionem, quo casu ab obligatione non foret immunis. *l. Qui non facit 121. ff. de R. F.* Innocenti tamen licitum esset resilire. *c. Frustra 75. de R. F. in 6.*

10. Utrum contractui Matrimonij conditio de futuro apponi possit, non immerito aliqui dubitant; imò negant cum S. Thoma, Bonaventura, Tannero, quos citat, & sequitur Wagnerek in *cap. super eo 5. De Condit. appos.* Sed non est quæstio hujus loci. Sponsalibus sæpe adjiciuntur, & non raro hæc: Dicto capitulo insinuata, *contrahotecum, vel ducam te,* si Parens consenserit: quo casu Sponsalia obligant, si Pater consentiat, quamvis priùs disenserit, vel datum consensum revocaverit, ut cum pluribus tenet Gobat; juxta quem illa conditio-

nalis,

nalis, idem significat, ac: *Si Parens non contradixerit*, adeoque positivus consensus tali casu non est necessarius, & valerent Sponsalia, licet Parens, ante consensum ab eo petitum, obiisset. *Sanch. l. 5. D. 7. n. 12. 16. 19. Et c.* Conditio illa: *Nubam Tibi, si DEO placuerit*, vel *si DEUS dederit* (de qua *Sanch. l. 5. D. 1. n. 8.*) teste *Gobat n. 169.* idem significat, quod: *Nubam tibi, si saluti meæ expediens judicavero*, & nec obligat in foro externo, nec interno. Quid de Sponsalibus sentendum sit inter impeditos sub illa conditione contractis: Si Pontifex dispensaverit. dicetur Q. 5.

11. Quid si aliquis Sponsalia de futuro contraxisset sub conditione cum duabus, quænam erunt valida? Putat *Sansbez. l. 5. D. 8. n. 18.* ea valitura, quorum conditio priùs impletur, verum probabilius est *Sententia Laymanni l. 5. tr. 10. p. 2. c. 7. n. 6. Contingij D. 29. de Matrim. dub. 1. n. 20. Pirrhingij Condit. appos. n. 28.* docentium, priora fore valida, ita ut quandocunque eorum conditio impleta fuerit, ipsis standum sit, licet posteriorum conditio fuisset priùs impleta: ratio est; quia Sponsalia secunda nunquam licite, aut invalidè contrahi poterant, nisi priora priùs fuissent dissoluta; nam quod *semel placuit amplius displicere non potest.* *Reg. 21. f. in 6.* Et prior contrahens non resolvit se in contractu ad hoc, quod velit alteri cedere posterius contracturo.

12. Major controversia est, an conditio turpis, vel impossibilis in Sponsalibus habeatur pro-

non adjecta , & non irritante , sicut pro tali habetur in Matrimonio ; dummodo non repugnet ipsi substantiae matrimonij c. fin. de Condit. ap- pos. item in testamentis , legatis , & fidei com- missis , §. 10. Instit. de Hæred. instit. l. 3. ff. de Condit. Affirmativam tenet Sanchez l. 5. D. 17. Motus authoritate , licet fateatur argu- menta non esse efficacia ; negativa videtur verior , nec illi deest Authoritas , eam enim tenet Castro Palaus de Spensal. D. 1. p. 16. n. 4. Gobat , cui quo ad praxim in hac materia Patrius Sporer primas defert ; apud Gobat Rebellus , & Pon- tius , Zoël. de Condit. oppos. n. 22. Engel. n. 15. eod. tit. aliiq.

Prob. 1º. Præter matrimonium , & testa- menta claro jure excepta , alij omnes contractus (ut docet Lessius ex Gomesio) irritantur per conditionem turpem de futuro , vel impossibilem ; neque obligant §. si impossibilis 11. Instit. de inutil. stipulat. quia nemo obligari potest ad quid impossibile , vel turpe , imò impossibilem conditionem opponens , censetur non seriò age- re ; ita ut magna difficultas sit , quomodo in ma- trimonio rationabiliter sustineri possit , ut videre est apud Sanch. l. 5. D. 3. adeoque tales contra- etus nullius momenti sunt. l. non solum 3. ff. de Oblig. & Act. l. Impossibiles 7. ff. de V.O. ergo similiter per tales conditiones irritan- tur Sponsalia , utpote nullibi in jure excepta. Unde Canisius super cap. fin. de Condit. Appos. bene docet universaliter omnes contractus cum conditione turpi , aut impossibili , esse irritos , exceptis

exceptis testamentis, & contractu Matrimonij, in quibus (quo ad forum tamen tantum exter- num, & in dubio) præsumitur testantem, aut matrimonium contrahentem in re tam gravi non voluisse actum irritum facere, adeoque tales con- ditiones non serio adjecisse.

2º. Unicum fundamentum adversæ partis de- sumitur à paritate Matrimonij, hoc autem nihil probat: quia lex favens Matrimonio, & correcti- va communis consuetudinis, & restrictiva juris naturalis, non est ultra proprietatem verborum extendenda ad materiam diversam; præsertim ut hic fieret, si libertatem limitet, quæ cuique re- linquenda est in dubio. Atqui juxta argumen- tum prius, communis consuetudo est, ut actus cum conditione turpi, vel impossibili, non va- leant; ergo lex illius restrictiva non est ad Spon- salia extendenda; cùm aliunde in plurimis casibus non valeat paritas à Matrimonio ad Sponsalia, ut fusè ostendit Gobat cum quo P. Wex sententiam nostram probat ex praxi totius Germaniæ.

Prob. 3º. Omnis verus, & obligans contractus debet posse transire in absolutum; atqui contra-ctus cum conditione impossibili, aut turpi, non potest sic physicè, aut moraliter transire. ergo.

13. Conditionibus multum affines sunt: *Causa*, *Modus*, & *Demonstratio*, quæ sub- inde ab imperitis cum Conditionibus confundun- tur: Est autem *Causa* illud adjectum, ob quod quis contrahit, & explicatur per particulam *quia*, cùm conditio explicari soleat per particulam: Si ut Contraho tecum *quia* dives es. *Modus* est

adjectio oneris , ad quod volumus obligare contrahentem ; explicatur per particulam ut , v.g. Contraho tecum , ut opes acquiram. *Demonstratio* est appositio signi , exprimens qualitatem demonstrativam rei , vel personæ , explicaturque per *particulas relatives* ; ut contraho tecum , quæ dives es. Tandem etiam sæpe tempus , aut dies apponi solet ; ut contraham tecum cras. Hic specialiter notandum , quòd nec *Demonstratio* , nec causa falsa contractum irritet ; dummodo non intercedat error circa substantiam ; aut personam ; neque modus ante sui impletionem suspendit actum ; sicut conditio. *l. Libertas* 15. §. hæc scripturâ ff. de manum. testam. dummodo de implendo cautio præstetur *l. si Tibi legatum* 19. ff. de leg. 3. *l. Quibus diebus* 40. ff. de Condit. & *Demonstr.* Plura de his vide in *Sanchez l. 5. D. 19. Pirrhing, Zoësio, Engel, König &c.*

14. Præter obligationem hactenus declaratam alter celebris effectus Sponsalium est , justitia publicæ honestatis ; Solo jure Ecclesiastico introducta c. 11. 12. 14. & 15. *XXVII. q. 2. c. Juvenis* 3. c. *Ad audientiam* 4. c. *Sponsam* 8. de Sponsal. c. *Literas* 4. de Desponsat. *Impub. c. Un. de Sponsal.* in 6. Unde inter solos Christianos locum habet ; nec impediuntur hoc impedimento præviè contracto conversi ad fidem. Definitur autem esse propinquitas ex Sponsalibus proveniens robur trahens ex Ecclesiæ institutione propter ejus honestatem *S. Th. 3. p. Suppl. q. 55. a. 4.* Sive ut cum Sporer , P. Wiest.

Wiestner &c. alij: *Est quædam quasi affinitas ex inchoatione Matrimonij, per conjunctiōnem, non quidem corporum, sed animorum inter Sponsos orta; & conjugio cum ipsorum consanguineis contrahendo obstans: ita ut Sponsus cum nulla consanguinea suæ Sponsæ intra gradum prohibitum validè contrahere possit Matrimonium; nec Sponsa cum consanguineis Sponsi.* Nam, inquit Ilsung tr. 6. D. 9. n. 103. justum & æquum est, ac decens; ut cum personæ per Sponsalia, vel matrimonium ratum copulatæ consanguineis, tanquam aliquali propinquitatis vinculo junctis, in gradu ab Ecclesia determinato, matrimonium non contrahatur, in Nuptiis autem non tantum id, quod licet ex natura rei, sed etiam quod honestum est spectari decet, ut notat Wagnerek super cap. 3. de Sponsal. ex I. Semper 42. ff. de ritu Nupt.

15. Impedimentum seu justitia publicæ honestatis, etiam ex Sponsalibus *de futuro* quamvis aliunde invalidis, liberè tamen mutuo consensu contractis ortum, olim dirimebat saltēm usque ad quartum gradum inclusivè, ut doctores colligunt ex juribus supra citatis juncto cap. Non debet 8. de Affinit. & Consanguin. & ex ipso Trid. Sess. 24. de Reform. matr. c. 3. hoc impedimentum ad primum gradum restringente; vi cuius jam, non amplius oritur ex Sponsalibus *de futuro ex quacunque ratione invalidis;* neque excedit primum gradum, ita ut v. g. Sponsus contrahere possit cum omnibus consanguineis Sponsæ suæ, exceptâ solâ Matre, filia, aut

Sorore Sponsæ. Præter dicta insuper requiritur, ut Sponsalia sint certa, hoc est determinata ad certam personam, pura, seu absoluta à conditione, vel per conditionem impletam præsentem, vel præteritam purificata. *c. Un. de Sponsal. in 6.* licet essent inter impuberes juxta dicta parte 1. num. 24.

16. Præfatum impedimentum etiam oritur (& quidem à potiori, ita ut pro Dispensatione impetranda majores causæ requirantur, & origo impedimenti in supplicatione exprimenda sit teste König super tit. De Sponsa duor. n. 12. ex praxi Curiæ, & Vincentio de justis) ex Sponsalibus *de præsenti*, seu ex matrimonio rato, etiam invalido, dummodo non sit invalidum ex defectu consensûs (ut si quis per errorem contraxisset cum Berta, putans esse Barbaram, vel ut König ponit, si contraxisset ex metu cadente in constantem vi-
rum) licet ex alio impedimento, v. g. affinitatis, cognationis &c. esset irritum. Dirimit autem sicut olim usque ad quartum gradum inclusivè; nam Concilij limitatio, & restrictio sola Sponsalia concernit, prout expressè motu proprio *ad Romanum 5. Kalend. Jun. An. 1568.* declaravit Pius V. dicens: in Matrimonio rato durare adhuc impedimentum, in omnibus illis casibus, & gradibus, quibus de jure veteri, ante prædictum decretum Concilij introductum erat. Idem decrevit *S. Congregatio 17. April. 1586. apud Gallemart.*

17. Nihilominus adhuc multum dubitatur
10. An memoratum impedimentum oriatur ex
matri.

matrimonio ob Clandestinitatem invalido? 2°. An ex publicè quidem celebrato, & apparenter vero, irrito tamen ob defectum *occultum* consensūs, qui probari non possit? 3°. Ex Sponsalibus de futuro publicè notis, sed ex defectu occulto v. g. dissensūs, cognitionis &c. irritis? 4°. An per mutuum consensum aut quamcunque dissolutionem ita annullari Sponsalia possint, ut impedimentum, publicæ honestatis esset? Ad hæc dubia respondebitur q. 8. 9. 10.

18. Dubium adhuc restat, an sicut, si quis carnaliter cognosceret suæ Sponsæ Sororem, neutram ducere posset; non Sponsam propter affinitatem ex copula ortam, dirimentem Sponsalia præcedentia; c. *Ex literis 8. De eo qui cognovit &c.* non etiam Sororem cognitam, propter impedimentum publicæ honestatis: An inquam similiter propter duplex impedimentum publicæ honestatis, neutram ex duabus Sororibus ducere posset, si cum una habuisset Sponsalia, postea autem cum altera iniret matrimonium, irritum quidem propter præcedentia Sponsalia cum Sorore, & ortam ex illis publicam honestatem, impedimenti tamen inductivam juxta num. 16. q. Eam retinendam esse, cum qua prius est contractus initus, nam licet alia impedimenta vim habeant annullandi, aut impediendi etiam præcedentia Sponsalia, publica honestas tamen non agit retrorsum, sed illa est tantum *efficax ad impediendum, vel dirimendum sequentia Sponsalia, vel matrimonia, non autem ad præcedentia dissolvendum, ut expressè definit*

Bonif. VIII. c. Un. de Sponsal. in 6. Undt
prædictum matrimonium putatitium impediret
quidem Sponsalia contrahenda cum aliis consan-
guineis suæ putatitiæ uxoris , non irritat autem
jam antecedenter contracta cum ejus Sorore.

§. II.

Quæstiones magis disputabili- les circa Effectus Sponsalium.

QUÆSTIO I.

*An Sponsalia per se obligent sub peccato
mortali ?*

Ex num. 2.

19. R Esp. Affirmativè cum Sanchez l. I. D.
27. citante S. Thomam, Theologos
complures, & Canonistas contra pau-
eos. Laymannus l. 5. tr. 10. p. 1. c. 1. n. 3.
vocat Sententiam communem , imò omnium
teste Tannero apud Gobat. quam tenent plerique,
ut Gutierrez, Palaus, Pirrhing, Iisung,
Gonzalez, Zoësius, Covarruv., Wamesius,
Wagnerek, König, Mastrius &c. Assertionis
veritas colligitur ex c. Desponsatam 27. c. Atho
47. c. Conjugali 50. XXVII. q. 2. Quibus
locis decernuntur subinde graves poenæ , in in-
justè resilientes pro solis peccatis gravibus irro-
gandæ. 20. Omnis contractus onerosus in ma-
teria gravi, graviter, & ex justitia obligat, atqui
Spon-

Sponsalia sunt talis contractus. Ergo. 3º. Etiam simplex pactum, aut promissio feria, acceptata, licet gratuita, in materia notabiliter gravi obligat graviter. Nisi quis expressè intenderet se tantum leviter obligare. Ergo multò magis obligat contractus onerosus, qualis est Sponsalitus. Antecedens, licet cum aliquibus neget Cajetanus, est tamen communis doctrina Canonistarum teste *Lessio l. 2. c. 18. de f. & f. dub. 8. n. 55.* ubi illud fusè probat, sicut & *Sanchez l. 1. D. 5. n. 20. Il Sung tr. 4. D. 2. à n. 371. & alij.* Simplex promissio enim inducit obligationem majorem, quam solius veritatis; quia est justitiae saltē minus strictæ, dantis aliquod jus ad rem; Unde violatoribus etiam simplicis pacti, excommunicatio infligi potest, c. 1. de *pactis*, quæ alias non nisi pro mortali debet imponi crimen. c. *Nemo 41. XI. q. 3.* ergo.

20. Ob. 1º. *Alij despontatæ renuntiare conditioni, & nubere alij non prohibentur l. 1. c. de Sponsal.* Ergo. Ex. cum *Sanchez, Tanner, Pirrhing & plerisque aliis contra Cyanum jus Civile* (quod teste *Caniso in præf. super tit. De Sponsal. n. 3.* in dispositionibus circa matrimonium nempe quoad substantiam ejus, nullius momenti est apud Christianos) in hoc puncto correctum esse per jus Canonicum: Imo & antiquo Romanorum jure ex Sponsalibus obligationem Civilem, & actionem, quæ ex *Sponsu* dicebatur, contra eum, per quem factum esset, quo minus nuptiæ sequerentur, in id quod alterius intererat, datam fuisse, solumque per

abusum, perditis Romanæ Civitatis moribus re-
pudiorum libertatem irrepsisse, testatur *Hotho-*
manus de Castis & *Incestis nuptiis apud König*
super tit. de Sponsal. n. 51. *R. 2º.* Explican-
do legem; non prohibentur jure civili, ita ut
poenam ejus incurant C. jure naturali & Canoni-
co N. & quidem eò gravius, si Sponsalia sint ju-
ramento firmata. *R. 3º.* Non prohibentur com-
parte sponte consentiente C. eâ invitâ N.

21. Ob. 2º. Frangens promissionis fidem,
non violat iustitiam, sed solam veracitatem, aut
fidelitatem. Ergo peccat tantum venialiter sicuti
mentiens. *R. 1º.* D. Antec. Si sit promissio
simplex, gratuita, vel nudi pacti Trans. Antec.;
si sit promissio acceptata, mutua, onerosa, in ma-
teria gravi, qualis est Sponsarium N. Antec. &
Conseq. Nam ut ait *Leffius l. c. Promissio one-*
rosa, acceptata obligat lege iustitiae, ut om-
nnes fatentur. Dixi transeat: nam etiam pro-
missio simplex acceptata addit supra veracitatem
specialem obligationem, & juris translationem
in alterum, ita ut promissario injuria fiat, per pro-
missionis violationem; lœditur enim ejus jus in-
choatum, seu jus ad rem, adeoque promittens
aliquomodo saltèm contrahit debitum justi-
tiæ, ut eleganter ostendunt *Leffius, Sanchez* &
Ilzung citati.

22. Ob. 3º. Non servare fidem est tantum
decipere, & agere contra honestatem, ut vide-
tur sentire *Angelicus 2. 2. q. 88. a. 3.* Ergo
etiam est tantum veniale peccatum. *R. non ser-*
vare fidem puræ assertionis est, tantum decipere.

Et

Et agere contra honestatem C. fidem seriæ , & acceptatæ promissionis , præsertim mutuæ , & onerosæ N. Antec. & Conseq. , si materia sit gravis. Præterea aliqui apud S. Doctorem per honestatem intelligunt debitum naturale , in conscientia , quod solum incurritur per nudum pactum , aut promissionem , non autem debitum Civile , cum nudum pactum non tribuat actionem saltē in foro Civili , l. 7. ff. de Pact.

23. Ob. 4°. Promissio est tantum vel ut lex privata c. 1. *De Donat.* quā promittens se obligat pro libitu , sub gravi ; vel sub levi peccato , sub poena , vel sub culpa , ex justitia , vel tantum sub morali honestate , aut fidelitate. Ergo obligatio Sponsalium non est semper gravis. Resp. Lessius adductum in Antecedente esse probabile , sed non satīs per illud explicari vim promissionis , quantum ipsa per se præcisā intentione extrinseca obliget. R. ad mentem *Sanchessj Disp. cit.* n. 27. & D. 9. n. 6. permisso Antecedente D. Conseq. ergo non semper est gravis , si nimis per accidens promittentes signatè intendant tantum levem obligationem , Trans. Si scientes naturam promissionis in materia gravi graviter obligantis , sinè restrictione simpliciter promittant N. Conseq. Nam tunc censentur se velle obligare ex justitia : hoc enim est propriè promittere teste Laym. l. 3. tr. 4. c. 12. n. 1. præterea partis est in voto , quod simpliciter prolatum in materia gravi obligat graviter. R. 2°. Cum Maistro , & aliis apud hunc D. Antec. Aliqua promissio est talis C. vera seria , & mutua promissio.

Spon-

Sponsarium N. Antec. Nam hæc habet annexum impedimentum publicæ honestatis, non mutabile per contrahentes, quod est quid grave, & præjudiciale consanguineis Sponsi, qui non possunt cum ejus Sponsa contrahere, licet ille moreretur, aut Sponsalia dissolveret. Præterea Sponsalia dant jus ad honestos amplexus, & oscula, qui effectus sinè gravi obligatione non conceduntur; insuper nisi homines graviter vi Sponsarium obligarentur, facilè resilirent, quod plerumque fieret cum gravibus scandalis, incommodis, periculo infamiae &c. Unde Mastrius dicit tales resilire volentes seriò à Confessariis in foro conscientiæ ad fidem servandam compellendos esse, aliter nec absolvendos, utpote perseverantes in peccato mortali.

QUÆSTIO II.

An Fornicatio Sponsi, vel Sponsæ cum alio, vel alia, sit peccatum non tantum intemperantiæ, sed etiam Injustitiæ in confessione explicandum?

Ex num. 2.

24. **N**egativam apud Palaum tenent Covarruv., Vivaldus, Pontius, Henriquez. his accedit Mastrius secutus Meracium, Caspensem, Brancatum; item König super tit. de Adulter. & Stupro; & apud hunc Schambogen; sed prævalet affirmativa Laym. l. §. tr. 10. p. I. c. I. n. 6. Palai D. I. re Spons. p. 7. n. §. Bona-

Bonacinna de Sponsal. q. 1. p. 10. n. 13. Pirrhing super tit. de Adulter. n. 3. ibid. Zoësii n. 2. apud hos eandem tenet Melina, Coninck, Fillius, Diana, Hurtadus, Tancredus, Ludov. Lopez. Sarmiento & alij. demum Sanchez l. 1. D. 2. n. 6. Sed cum limitatione; nempe explicandam esse prædictam circumstan-
tiam, si ea se teneat ex parte fæminæ. Prob.
Conclusio. 1º. Specialis fit Sponso injuria, &
quidem atrox ut ait *Canis. in tit. de Sponsal.* n.
11. si defloretur ejus Sponsa, ita ut ipsi etiam jure
civilis actio injuriarum concedatur. Item apud §.
§. *Sonsum. quoq; 24. C. de Injuria:* in super l. Si
uxor. 13. in p. ff. ad L. *Jul. de Adult.* permittitur,
ut tale scelus instar adulterij puniatur. Ergo præ-
ter intemperantiam etiam committitur quædam
species injustitiæ explicanda in confessione, non
modo à deflorata, sed etiam à defloratore. 2º.
Sponsi sibi fidem dant de corpore nulli in usum
tradendo, non tantum per matrimonium, sed
neque per fornicationem, quæ traditio fædior est,
& semper illicita. Ergo si alteri sic tradatur fit in-
nocenti injuria specialis, & gravis, dans jus etiam
à Sponsalibus resiliendi; adeoque explicanda est
in confessione. 3º. Per tales fornicationes
ponitur voluntariè à delinquentibus causa, vel
periculum gravis damni à Sponso incurriendi;
nempe gravis infamia, aut alendæ prolis non
sue, licet hæc subinde per accidens præpediantur.
Atqui voluntariè ponere tales causam, vel peri-
culum, est jam in voluntate grave peccatum inju-
stitia, explicandum in confessione. Ergo.

25. Ob.

25. Ob. 1°. Quamvis argumenta allegata probent fornicationem Sponsæ involvere. injustitiā in confessione explicandam, eam tamen non involvit fornicatio Sponsi, utpote quæ in æstimatione hominum parvi penditur. Ergo saltē illa non est necessariò explicanda in confessione, ut docent multi cum Sanchez. R^g. Quamvis horum opinio probabilis sit; nihilominus negandum videatur Antec. cum Palao. 1°. Quia æstimatio hominum hoc in puncto curanda non est; nam multa peccata gravia, v. g. obscenæ loquelas, tactus, oscula &c. multi instar joci habent, quæ tamen sunt peccata lethifera in confessione explicanda. 2°. Etiam in tali casu Sponsus fidem violat in materia tam gravi, ut Sponsa acquirat jus repudiandi Sponsum, juxta omnes, ut ipse Sanchez l. 1. D. 55. n. 4. testetur, se non reperisse de hoc dubitantem. 3°. Talis Sponsus obligabitur ad alendam prolem ex fornicatione sua conceptam, quod rursus cedit in præjudicium Sponsæ. 4°. Gravis etiam injuria est, quod Sponsæ in amore præferatur aliena, cum periculo nè postmodum etiam fides tori violetur. Ergo est hæc fornicatio graviter injuriosa, licet gravior adhuc sit fornicatio Sponsæ; sicut adulterium mariti graviter injuriosum est, ultra simplicem fornicationem, licet gravius sit adulterium uxoris, vel adulterium liberi cum conjugata, quam conjugati cum libera, ita ut illud secundūm hanc circumstantiam explicandum sit in Confessione teste Lessio l. 4. c. 3. dub. 10. num.

74.

26. Ob.

26. Ob. 2°. Si Sponsus, aut Sponsa fornican-
do, comparti specialem injuriam faceret, tenere-
tur monere partem innocentem de vitio;
sicut vendor tenetur monere emptorem, ut
suadet æquitas & l. i. §. 1. de ædilitio edictio
c. l. Julianus 13. de Actionibus empti &c.
atqui non tenetur, ergo nec facit injuriam specia-
lem, adeoque nec confiteri tenetur. R. 1°. In-
directè, etiam quælibet adultera facit injuriam
marito, & reliquis prolibus, in confessione ex-
plicandam, neque tamen marito, aut prolibus se
manifestare tenetur, ergo quod quis obligetur, ut
se prodat in confessione, non sequitur dari obli-
gationem se manifestandi extra illam, propter
grandes difficultates, infamiam, aut pericula,
quæ sui ipsius accusator incurrire posset, ob quæ
à sui accusatione externa excusatur; Sanch. lib. I.
Disp. 68. unde ut cum communiori ex S. Tho-
ma docet Lessius l. 2. c. 31. D. 3. n. 8. reus nec
Judici, non juridicè, vel non servato judicij or-
dine interroganti, tenetur fateri veritatem. Si-
milia mala non imminent accusanti se in confessi-
one. R. 2°. D. Sequel. Maj. teneretur monere
compartem, si gravia damna ex ea fornicatione
comparti immineant C. Maj. si non immineant
N. Maj. & similiter distincta minore N. simpli-
citer consequentiam: nam ad Confessionem sim-
pliciter obstringetur, licet damna evitentur juxta
probationem 3^{am}. Conclusionis, sicut tenetur se
accusare, qui voluntariè posuit causam, aut peri-
culum homicidij, effectu etiam non secuto.

27. Ob.

27. Occasione hujus responsionis , notandum , valde probabilem esse opinionem Patris Gobat , in sua experimentali *Theologia de Sponsal.* n. 367. cum Palao D. I. p. 30. n. 5. Pontio, Coninck, Turriano docentis, Sponsum, aut Sponsam (nisi grandia mala sibi imminentia præviderent) obligari , nè Sponsalia urgeant , imò ut ea declinent , vel se manifestent : 1º. Si ipsis innotescat impedimentum dirimens , vel defectus substantiæ matrimonij repugnans. 2º. Si laborent defectu , qui noxious futurus sit alteri , aut matrimonio notabilem difficultatem allaturus. Talis est lepra , paralysis , morbus gallicus , mores perdit , sinè animo corrigendi , infamia honestam familiam deturpatura , sterilitas , imprægnatio facta à non Sponso : hoc postremum tam extendendum non est ad adulteram imprægnatam à non marito , propter grandia mala , quæ manifestanti à marito immineren , & quia per talem manifestationem non averteret damnum jam illatum , nec positivè noceret per ejus celationem , sicut si Sponsa celet Sponsum. Ratio dictorum est , quia juxta citatas leges talium defectuum celatio esset similis venditioni mercium vitiosarum. 2º. Si Comparti tales defectus aliunde innotescant , dissolvet illa Sponsalia cum grandi disgustu , & aliis peccatis ex illo oritur , parti fraudulentæ imputandis. 3º. Nisi ante contractum matrimonij prodantur , sequentur infausti exitus matrimonij , dissensiones , divorcia &c. Ejusmodi Sponsalia tamen , utpote priori valida , impedimentum publicæ honestatis indu-

inducunt, ut notat *Gobat ex Perez & Dicastillo n. 382.*

28. Quod si verò defectus non sint multum noxij, aut incommodi, nec mali exitus metuantur, nec compars ad Sponsalia inducta sit per simulationem bonorum illis defectibus oppositorum, cessabit obligatio manifestandi; imò si infamia metuatur, indirectè, absque mendacio, celari poterunt: Ratio est 1º. Quia passim in usu sunt tales contractus: 2º. Quia pars decepta sibi imputare debet, quod non fuerit accuratior: 3º. Non patitur magnum damnum in tali deceptione, & simili jure gaudet respectu compartis, adeoque non sit ei injuria. Tales defectus sunt, fornicatio sinè effectu secuto, ignobilis, paupertas. Et post Sponsalia cum memorialis defectibus contracta, pars defectuosa etiam executionem Sponsalium urgere poterit; utpote jus habens ad matrimonium. Haec tenus *Gobat* § Consentit *Il Sung tr. 6. D. 9. n. 31.* citans *Amicum* & alios.

39. Ob. 3º. Solum Adulterium præter speciem luxuriæ, etiam addit speciem injustitiæ, atque fornicatio Sponsorum cum aliis solutis, non est adulterium. Ergo nec addit speciem injustitiæ in confessione explicandam. Minor. prob. *Adulterium propriè in nuptam committitur l. Si uxor 13. §. si quis uxorem ff. ad Leg. Jul. de Adulter. nam adulterium est alieni tori violatio. c. lex illa. 2. XXXVI. q. 1. Sponsa autem nec est nupta, nec tori consors. Unde quamvis in d. l. Si uxor permittatur Sponsa vindic*

vindicare stuprum Sponsæ illatum, sicut marita adulterium, tamen ex paritate poenæ non semper bene infertur paritas delicti, cum non rarò diversa crimina eâdem poenâ plectantur, præterea per Sponsam cum Sanchez l. 1. D. 2. n. 3. intelligi potest uxor ante Matrimonium consummatum; accedit quod universim in lege Julia de Adult. hæc duo inter se confundantur, & unum pro altero accipiatur, ut monet *J. C. tis in l. 6. §. 1. ff. ad Leg. Jul. de Adulter.* & l. 101. ff. de V. S. atque ita accipi in d. l. Si uxor, §. 3. Satis declarat subsequens §. si minor. 8.

30. Resp. Solum adulterium addit speciem iniustitiae propriè, & strictissimè dictæ C. Maj. Solum illud addit speciem iniustitiae inchoatae, & minùs strictæ, lædentis jus ad rem (imò & jus in re postquam Sponsus cogitur alere prolem alienam, quam putat esse suam, illique relinquere hæreditatem cum legitimis prolibus, quæ pericula fornicanti voluntaria sunt, adeoque juxta argumentum 3^m. Conclusionis, explicanda in Confessione) N. Unde meritò *Sanchez, Layman.* & alij à Mastrio citati, docent saltè Sponsæ fornicationem reductivè pertinere ad adulterium, & mutare speciem propter specialem injuriā luxuriæ additam.

31. Ob. 4. Cum Mastrio, & nonnullis præsertim Sectistis: Quamvis Sponsa corpus suum alteri commodet, adhuc manet Sponso jus integrum in Sponsa, quod nihil aliud est, quam obligatio, & debitum contrahendi cum suo Sponso Matrimonium, & hoc jus Sponso manet.

Ergo

Ergo huic non fit injuria. Conf. Sponsa per sola Sponsalia non dum Sponso dedit jus in suum corpus, sed tantum promisit dare. Ergo alteri se prostituendo non facit sponsa injuriam, sicut non faceret, qui promisisset, alteri vendere agrum, quem interim tertio commodaret, etiam ad damnificandum.

32. Resp. 1º. Ipsum Mastrium D. 7. de Matrim. q. 10. n. 314. fateri, quod corpus Sponsi promissum debeatur Sponsæ ex justitia, & vicissim. Rq. 2º. N. lij integrum: nam hoc jus consistit in debito, quo Sponsa obligatur ad tradendum aliquando corpus suum in statu, in quo erat tempore Sponsalium, nempe non violatum ab alio: Sponsus enim noluisse contrahere cum prostituta; præsertim cum periculo alieni problem alienam; non habendi uxorem fidelem &c. si ergo Sponsa non audet alicui tertio corpus suum promittere, nec sine injuria Sponsi illud in usum commodare potest; alioquin fiet Sponso injuria, non secus, inquit Laymannus, atque injuriam inferte censetur, si quis equo, qui mihi exemptionis contractu debitus, ac necdum traditus est, oculum eruet.

33. Ad Confirm. Rq. Sponsa non dedit jus perfectum, & in re, cum extraditione C. Antec. non dedit inchoatum, imperfectum, & ad tem N. Antec. & Conseq. ejusque paritatem: nisi sicut in Sponsalibus, sit promissio mutua, quam obligetur hic vendere, ille emere, & pretio quidem determinato, & justo, sicut in Sponsalibus promittitur corpus pro corpore, non vitiato;

quo casu empturo eodem modo fieret injuria, si venditor agrum prius commodaret alteri in destructionem.

34. Ob. 5. Qui aliquem fustigat, censetur etiam fratrem ejus injuriā afficere, & tamen circumstantiam fratriis injuriati, non tenetur aperire in confessione. Ergo à pari. 2º. Qui post emissum votum Religionis fornicatur, non facit Religioni injuriam, quam in confessione debeat explicare. Ergo iterum à pari. 3º. Si quæ injuria sit Sponso, satis illi compensatur per hoc, quod possit licetē resilire, & fortè arrhis retentis, quæ libertas resiliendi negatur Sponsæ corruptæ; ergo nulla restat injuria in confessione explicanda. Sicut qui legem purè pœnalem violavit, non incurrit culpam, quæ sit necessaria materia confessionis. 4º. Ante matrimonium initum Sponsa adhuc habet jus in suum corpus, ergo absque injuria Sponsi illud commodat alteri.

35. Ad 1^m. Ex. N. paritatem, quia talis fustigator ex nullo pacto, aut contractu inito se obligavit ad præcavendam infamiam illius fratri, quem insuper indirectè tantum præter intentionem lædit: Sponsus autem est Sponsæ, ex sponsalibus obligatur ad corpus inviolatum servandum. Præterea si fustigator prævideret ex ea fustigatione infamiam, aut aliud damnum speciale oriturum, etiam ille hanc circumstantiam consistere deberet.

36. Ad 2^m. Ex. disparitatem esse 1º. Quia ille vovens non promittit Religioni corpus suum, sed servitium, cui fornicatio prævia non obstat. 2º.

Ille ve
excipi

37
in for
nihil
effect
se acc
& Co
facta,
statis
aut S
casu c
trimo
ex tali

38
imperi
latum

39
etiam
DEU
fiteri.
Spon
inobe
omni
intelli
reper
siccu

Ille vovet DEO, non verò Religioni, nec illa votum excipit. ergo Religioni non fecit injuriam.

37. Ad 3^m. R^e. Satis illi compensatur, ut reus in foro externo ad nihil amplius teneatur, sicut ad nihil tenetur, qui grave dānum intendit alteri, effectu non secuto C. ut ad nihil teneatur, nisi ut se accuset de sola luxuria in foro interno N. Antec. & Conseq. R^e. 2°. N. Antec. Nam injuria ipsi facta, infamia, onus impedimenti publicae honestatis contractum, neglectæ interim aliæ nuptiæ, aut Sponsalia, periculum alienæ prolis alendæ, casu quo fornicatio Sponsæ ante contractum matrimonium non innotescat, & metus mali exitus ex talibus nuptiis, non compensantur sufficienter.

38. Ad 4^m. R^e. Adhuc habet jus limitatum, & imperfectum C. plenum & liberum, non vinculatum N.

39. Ob. 6. Quamvis per luxuriam implicitè etiam committatur injuria, vel inobedientia in DEUM, nemo tenetur has circumstantias confiteri. Ergo nec Sponsa injuriam commissam in Sponsum. R^e. N. Conseq. quia illa injuria, & inobedientia sunt formalitates communes, in omni peccato repertæ, adeoque jam implicitè subintelliguntur, è contra injuria Sponso facta, non reperitur in omni luxuria. Ergo ea explicanda est; sicut si Sponsa Christi, per votum obstricta luxuriatur, circumstantia voti apertienda est.

QUÆSTIO III.

*An fidè promittens Matrimonium , &
sub spe illius deflorans virginem ,
teneatur corruptam
ducere ?*

Ex num. 2.

40. Negativam tenent pauculi , citanturque pro ea Perez , Ledesma , Antoninus , Bonacinna . Affirmativa tenenda est , cum Sanchez multos citante , & agnoscente obligationem sub culpa mortali , l. I. D. 10. n. 3. Lessio l. 2. c. 10. dub. 3. Laym. l. 5. tr. 10. p. 1. c. 1. n. 11. Palao de Sponsal. Disp. 1. p. 2. num. 3. Pirrhing super tit. de Adult. n. 56. Gobat de Sponsal. num. 230. Si vera fuit promissio , juxta eundem deflorator obligatur corruptam ducere etiam sub periculo exhaeredationis , n. 335. Qui verò absque promissione stuprum intulit , tenetur constupratam , aut ducere (nisi gravia mala ex tali matrimonio prævideantur) vel juxta electionem constupratæ eandem dotare ; aut dotem augere , ut Matrimonium competens , quale alias accepisset , obtineat. Spontè autem , sine vi aut importunis precibus , & sine ulla promissione consentienti ad nihil rependendum obligatur. Idem num. 208. Präfatis authoribus accedit Zoësius , Engel , König , Oberascher , Matrius , apud hos Lugo , Molina , Dicastillo , Becanus , Tancredus , Pontius , Hurtadus , Caspene .

Caspensis, Meratius &c. Prob. Conclusio 1°. ex c. I. de Adulter. ubi adducitur illud Exodi 22. v. 16. *Si seduxerit quis virginem, ne- dum despontatam, dormieritq; cum ea, dota- bit eam, & habebit eam uxorem.* Prob. 2. In omni contractu innominato, do ut des, facio ut facias, si una pars contractum impleverit, te- netur etiam altera ad implendum, quamvis fictè promisisset, & fictionem probaret, quia nimi- rum ex justitia tenebatur verè promittere, habere- que animum se obligandi. Ergo cùm in præ- senti casu puella (idem est de honesta vidua) commodando corpus suum ex parte sua contra- ctum impleverit, & deflorator teneatur habere animum implendi, etiam tenebitur contractum implere, ducendo corruptam, ità ut teste Lay- manno in omni foro ad id compelli possit, quam- vis puella non promisisset vicissim matrimonium, ut notat *Sanchez, Pirrhing & alij.* 3°. Talis Deceptor in foro externo compelletur corruptam ducere (tum nè ex sua malitia commodum re- portet, contra c. *Intelleximus 7. de Judic.* tumnè in commerciis humanis porta fraudibus pateat) ergo etiam in foro interno obligatur ad eam ducendam; cùm hoc forum alteri confor- mari debeat, nisi illud falsæ præsumptioni innita- tur, ut probat *Sanch. l. 1. D. 5. n. 20.*

4°. Ob. 1°. Talis deceptor non obligatur ex promissione, cùm ea ficta, adeoque nulla sit; sed neque ex damno illato: quia illud potest alio modo compensare v. g. per dotem &c. ergo. R. Trans. Antec. N. Conseq. potest enim obligari

ex acceptatione copulæ, quæ sub conditione matrimonij contrahendi, & non aliter concessa erat, sicut quis obligatus esset domum extradere, pro qua premium acceptâisset, & illud consumplisset.
R. 2º. Talem obligari ex damno illato, pro quo non tenetur decepta aliam compensationem acceptare; tum *quia aliud pro alio invito creditori solvi non potest.* **I. Mutuum 2. §. 1. ff. de rebus credit.** tum *quia puella tantum sub hac, & non alia conditione corpus suum commodavit;* tum *quia deceptio talis non potest perfectè compensari, nisi auferatur injustus dolus per matrimonium.* **R. 3º.** Deceptorē obligari ex aequitate, qua tenebatur verè promittere, unde suo mendacio perniciose mortaliter peccavit teste **Sanch. l. I. D. 9. n. 3.**

42. Ob 2º. Deceptor talis potest coram tertio protestari, quod precisè fictè promittat. Ergo saltē eo casu non obligabitur ad corruptam duçendam. **R. C. Antec. N. Conseq.** *quia protestationem eam elidit, vel elidere tenetur per acceptationem copulæ.* Ergo non minus obligatur, quam is, qui pro domo sua acceptaret premium, licet coram tertio protestaretur se nolle eam vendere.

43. Ob. 3º. Potest seductor seductam excdere nobilitate, vel divitiis. Ergo ad eam ducendam non obligabitur. **R. Iº. C. Antec. D. Conseq.** Non tenebitur, si seducta fraudem facile advertere, vel suspicari poterat; *quia sic censeretur in fraudem consentire juxta Reg. 86. 3. in 6. C.* Si non potuit ullo modo advertere, vel *quia Deceptio-*

ceptoris conditionem ignoravit, vel quia hic talia signa dedit, ut illa prudenter credere potuerit, quod non obstante conditione dispari in matrimonium assumenda sit, prout non raro conditione dispari conjuguntur N. Conseq. Sic etiam Bonacina de *Sponsal.* Q. 1. p. 2. n. 1. § 2. docet, de veris Sponsalibus, graviter illa obligare, licet celebrata essent à nobili, vel divite, cum ignobili, vel paupere. R. 2º. Cum Lugone omnino probabile esse, posse tales alia viam damnum compensare, si valde dispar sit, ne satisfactio, quae fieret per sui traditionem in matrimonium nimis excedat debitum. Aliud est de matrimonio, in quo qualitas, vel mutatio non solet irritare matrimonium, sicut irritat Sponsalia.

44. Hic præterea notandum est, ex *Sanchez*, *Lessio*, *Gobat*, *Pirrhing*, *Bonacina &c.* Deceptorem non obligari ad matrimonium. 1º. Si puella ab eo deflorata, etiam fornicetur cum alio: 2º. Si se finxit, aut jactavit virginem, & non fuit, immo juxta Pirrhing ex Lessio, quamvis se tales esse non jactasset; quia eo casu matrimonium esset nimis magna merces pro aliunde violatae copula; nisi forte mulieri ex denegato matrimonio nimis magna damna imminerent. 3º. Si aliquam satisfactionem sponte acceptet. 4º. Si ex matrimonio tali grandia mala, & infasti exitus præviderentur. 5º. Si aliquod impedimentum dimens interveniret; quamquam *Lugo in re spons. moral. l. 6. c. 19.* & hunc secutus Gobat condemnaverit adolescentem ad puellam petitam

H 5 dispen-

dispensatione ducendam ; in quarto cognationis gradu conjunctam.

45. Ob. 4. Inter Corruptorem & corruptam in praesenti casu , tantum intercedit contractus in-nominatus , *do ut des*. Atqui pro hoc non datur actio ad promissum , sed praeceps ad satis dare pro interesse *l. 5. in fin. ff. De prescriptis verbis , junctis Interpret.* Ergo corruptor non obliga-tur ad rem promissam , seu ad matrimonium. R. C. Maj. D. Min. Non datur actio ad pro-missum , quando damnum est per aliud repara-bile C. Min. quando non est reparabile sicut hic N. Min. & Conseq.

46. Ob. 5. Si sola ficta promissio intercessis-set , sine defloratione , vel sola defloratio , sine promissione , non daretur obligatio ad ducendum , sed ad sola damna reparanda. Ergo nec datur , si defloratio conjungatur promissioni fictae , ha-benti se ac si non adesset , cum sit irrita. Conf. si quis successivè sic plures defloravit , ad nul-lam ducendam obligabitur ; cum non sit ratio pro una potius , quam pro alia. Ergo nec tene-tur , si unam.

47. R. C. Antec. N. Conseq. quia ficta pro-missio , utpote irrita , se sola in foro interno non obligat , quamvis sit peccaminosa , obligat au-tem ex rationibus *n. 41. & n. 42.* insinuatis , si sit deflorationi conjuncta. Sola defloratio (nisi juxta num. 41. coacta sit) etiam non obligat ad matrimonium ; si sit deflorata voluntaria , quia *volenti non fit injuria* Reg. 27. f. in 6. Ad Conf. R. Quod tali casu prima deflorata

fit

sit potior jure, sicut est potior tempore R. 54.
F. in 6.

QUÆSTIO IV.

An Sponsalia juramento confirmata sic obligent, ut nisi prius per matrimonium ratum impleantur, non sit licitum Religionem ingredi?

Ex num. 2.

48. **R** Esp. Negativè. Ità *Suar.* tomo 2. de *Relig.* l. 2. de *Furam.* c. 12. à n. 14. *Sanch.* l. 1. D. 43. num. 3. ubi citatis plurimis, vocat sententiam verissimam. *Palau de Sponsal.* D. I. p. 18. n. 5. *D. Schambogen in sua Hecatombe Dissertat.* 81. *Pirrhing, Canifus, Wagnerek & hoc teste Canonista super cap. Commissum 16. de Sponsal.* *Mastrius Disp. 7. de Matrim.* q. 10. n. 303. *Ilsung, Zoësius, König, Oberascher,* qui meritò excipit cum *Pirrhing, dummodo copula carnalis cum Sponsa non intervenerit, ex cit. Capit. commissum.* Citantur præterea *Covarruv., Coninck, Gutierrez, Pontius &c.* *Contra Navarrum, Ledesmann, Brancatum, aliosq; paucos.* Prob. *Ex Trident. Sess. 24. de Sacr. Matr.* c. 6. & *ex c. Verum 2. & c. Ex publico 7. de Convers. Conjugat.* Licitum est Religionem ingredi post ipsum matrimonium ratum, quamvis juratum, ut etiam constans est opinio apud

apud omnes teste *Suar.* l. c. n. 8. Ergo à potiori id licitum est post Sponsalia: juramentum enim non impedit: 1º Nam matrimonium ratum est vinculum fortius, quam Sponsalia jurata, ut pote statum constituens, nec dissoluble per mutuum consensum; vel propter fornicationem, aut mutationem compartis, sicut dissolvi possunt jurata Sponsalia. Ergo si matrimonium ratum ingressum in Religionem non impedit, nec Sponsalia jurata impedit. 2º Quia juramentum sequitur naturam contractus, pro quo interponitur. c. *Quemadmodum 25. de Jurejur.* l. fin. C. de non numer. pec. ergo sicut Sponsalia, immo & matrimonium ratum includit hanc tacitam conditionem: *nisi statum Religionis elegero*, ita eandem includit juramentum, ut non sit periculum perjurij; quod autem conditio illa includatur, patet ex juribus cit. & in hac parte convenienter maximè Doctores inquit *Suar.* l. c. n. 16. 3º Juramentum non infringit, qui illud commutat in melius, arg. c. *Pervenit 3. de Jurejur.* c. *Scripturæ 4. de Voto & Voti redempt.* Atqui melius est Religionem ingredi, quam nubere c. *Nuptiarum 41. XXVII. q. 1.* & 1. ad Cor. 7. v. 38. & 40. ob quam causam professio Religiosa extinguit omnia vota alia prius emissæ. ut docent D. D. in c. *Scripturæ.* teste Lym. l. 5. tr. 5. c. 10. n. 3. Ergo. 4º Gregorius XIII. *Declaravit mulierem etiam post Sponsalia jurata posse liberè fieri monialem:* inquit Jac. Pignatellus tr. 9. Consult. 133. n.

48. idem est de viro , ob identitatem rationis.
Ergo.

49. Ob. 1°. Cap. *Commissum 16. de Sponsal.* de tali Sponso expressè dicit : *Tutiūs est ei Religione juramenti servatā prius contrahere (nempe matrimonium ratum) & postea, si elegerit, ad Religionem migrare.* Ergo non potest Sponsus post jurata Sponsalia Religionem ingredi , nisi prius matrimonium ratum contrahat , & sic Sponsam magis de suo ad eam reditu certificet , casu quo in Religione non perseveret. Hoc capitulum , ut videre est apud Suarez , Zoësum , Schambogen &c. mirè torquet capita Authorum. Aliqui dicunt hic à Pontifice tantūm dari consilium , non præceptum ; Sed non apparet , quomodo hoc sit tutius ; cùm alias plenè ad Religionem amplectendam resoluto per se tutiūs sit immediate ingredi . 1°. Quia Religio est status perfectior , & à periculis remotior . 2°. Quia mulieri coabitans periculo se exponit nè voluptate illectus sanctum propositum mutet . 3°. Quia Matrimonij rati , mox iterum deserendi contractus , videtur esse actus prorsus otiosus , ad nihil utilis ; imò Sponsæ , & Sacramenti illusorius , & juramento , quo sinè dubio matrimonium stabile intendebatur , minus conformis : unde Sanch. l. i. D. 43. n. 7. & 10. Solidè probat , eum peccare mortaliter ; qui contrahit cùm intentione ingredendi Religionem , ante consummationem matrimonij , propter gravia mala Sponsæ sic deceptæ , & non præmonitæ , imminentia ; præsertim si Sponsæ

Sponsus ille priùs voto castitatis , vel ingrediendæ Religionis obstrictus fuisset ; cuius voti dignitati per tale matrimonium multùm derogaret. Ergo, ut habet Palaus, si non contra justitiam , saltèm graviter delinqueret, contra Charitatem.

¶ Alij putant esse tutius, secundùm vulgi opinionem , quod talem Sponsum facilè argueret de perjurio, nisi priùs matrimonium ineat. Verùm Pontificis decisio petebatur, non secundùm errantis vulgi opinionem , sed secundùm rei veritatem. *Mastrius ex Bonacinna* putat esse *tutius* si alioquin Sponsa ex ingressu prævio ad Religionem, subiret damna aliqua, vel infamiam, tanquam ob aliquod scelus deserta : verùm hoc casu non esset tutius tantùm, sed simpliciter necessarium, & obligatorium. Alij comparativum *tutius*, ut subinde fit, poni credunt pro positivo. Mihi dicendum videtur, non esse quidem tutius simpliciter, & universaliter, aut per se, ut dictum est; sed in præsenti casu, in quo Sponsus nondum erat firmiter determinatus ad ingressum, nec eum elegit, sed adhuc deliberabat, seu *suspirabat*, unde additur, & postea si *elegérat*; insuper juraverat intrà biennium matrimonium se initium, quod tempus ad finem properabat. Tali sinè dubio tutius erat priùs matrimonium contrahere: non poterat enim expectare usque dum biennium plenè efflueret, quia sic perjurus fieret; nec immediate Religionem ingredi, ante plenam resolutionem tutum erat, ob periculum regressus non sinè infamia, & jactura Sponsæ, securius: tutius ergo huic fuerat priùs matrimonium contrahere,

trahere, & per duos menses, qui ad deliberandum in matrimonio rato conceduntur, de statu Religioso maturius deliberare.

§1. Ob. 2º. Non est tutum quemlibet contra juramentum suum venire, nisi tale sit, quod servatum vergat in interitum salutis aeterna. c. Si vero 8. de Jurejur. simile quid dicitur. c. Cum contingat 28. Unde ex cap. Debitores 6. eod. tit. tenetur quis etiam usuras solvere, si ad eas pendendas juramento se obstrinxit. Ergo cum sine dispendio salutis possit Sponsus juramentum servare, & nihilominus postea ad Religionem se transferre, non licebit ei eandem prius ingredi. R. N. Suppositum, quod talis juramento suo contra veniat; quia illud erat conditionatum: nisi elegero Religionem juxta dicta pro Conclus. quam conditionem non habent jumenta in objectione posita.

§2. Ob. 3º. Quamvis juxta probat. 3. Conclus. communiter licita sit commutatio juramenti in melius, illicita tamen est, dum cedit in injuriati, & prejudicium tertij; nec acceptatur a DEO, sicut paritas est in voto; similiter qui Petro promisit dare centum, non potest promissionem licite commutare in eleemosynam mille florenorum alteri, quam Petro donandorum. Ergo nec mutare licet Sponsalia in statum Religionis. R. N. supposita argumenti: 1º. Quod Sponsæ fiat injuria; Sponsus enim utendo jure suo ab Ecclesia sibi concessa, nulli injurius est. Reg. 55. f. ff. 2º. Quod Sponsus tali casu juraverit absolute, cum jura pro favore statu Religiosi, similibus jura;

dæ
tati
go,
em

algi
eret
Ve-
ùm
eri-
tui.
Re-
im;
hoc
ne-
vum
ivo.
tius
tum
ion-
nec
ira-
uper
nitu-
Tali
itra-
dum
eret;
nam
eslūs
turi:
con-
nere,

juramentis semper inesse velint tacitam conditio-
nem : nisi jurans Religionem amplectatur ;
quæ conditio nec per intentionem jurantis ex-
cludi potest ; quia exclusio adversaretur bono , &
juri communi , cui privatus renuntiare non potest.
arg. c. Si diligenti 12. de foro Compet. Insuper
citatuz Suarez c. 12. n. 17. notat , nec satis ra-
tionabilem fore promissionem absolutam matri-
monij , sinè prædicta conditione ; quia prudens
non est , cum tanti boni spiritualis dispendio , fa-
cere se perpetuò inhabilem ad statum meliorem.
Ex his Rz. 2. C. Antecedente N. Conseq. quia in
priori casu ponitur absolute jurans , aut promit-
tens ; cui si licita esset mutatio ; infinitæ fraudes
cum injuria tertij sub prætextu melioris boni fieri
possent ; in nostro casu est promissio conditionata
tantum , conditione in jure fundata.

53. Ob. 4°. Non licet debitori ingredi reli-
gionem , ante solutionem debiti , si illud solvere
possit. Atqui talis Sponsus contrahendo matri-
monium , potest obligationi suæ satis facere ; &
insuper gratiæ Sacramentalis , quæ in matrimonio
confertur , priùs se participem. ergo. Conf. si
non impleat priùs juramentum , sequitur quod
DEUM fecerit testem falsi , quod nunquam est
licitum. Ergo. Rz. C. Maj. N. Suppositum min-
quod talis habeat obligationem , seu absolutum
debitum contrahendi matrimonium ; unde est
disparitas ad alia debita absoluta. Gratia autem
Sacramentalis , tanto periculo mutandi pium pro-
positum conjuncta , facile compensabitur aliis
gratiis , quas DEUS tali rependit , qui se totum

con-

consecrat in obsequium Divinum. Quæ verò gratia specialis datur pro ferendis matrimonij oneribus, aspiranti ad Religionem haud necessaria est. Ad Conf. N. sequelam, cum tale juramentum sit verum sub conditione.

QUÆSTIO V.

An Sponsalia inter cognatos, vel aliter impeditos valeant, contracta sub conditione: si Pontifex dispensaverit?

Ex ñum. IO.

§4. Negant non pauci ex antiquis apud Sanchez, his accedit Busenbaum citans Barbosam cum Diana, & tacito nomine alios decem; Sporer addit Dianam, Sotum, Navarrum, Pater Wex Cardinalem de Luca; Oberascher ait esse Sententiam communem Canonistarum, cui favet Wagnerek super cap. finale de Condit. appos. Melius affirmant Sanchez l. 5. D. 5. n. 12. Laym. l. 5. tr. 10. p. 2. c. 7. n. 4. Castro Palauis de Sponsal. D. 1. p. 16. n. 7. Gobat Tr. 10. de Spons. n. 161. Ilsung. Tr. 6. D. 9. n. 16. Zoësius, Pirrhing, Engel supertit. Decret. de Condit. appos. P. Wex in suo Opusculo Canon. Trid. Sporer, König, Oberascher. Denique plurimi apud Sanchez, & Gobat, tum Theologi tum Canonistæ, & apud Pasqualigum teste Sporer innumeri. Prob. I^o. Sponsalia sub dicta conditione versantur circa obiectum

jectum licitum , possibile , & honestum ; nempe circa matrimonium inter impeditos post impetratam dispensationem , contrahendum . Ergo nulla ratio ea reddit invalida : quare regulam tradunt Doctores (inquit Laym .) ut videre est apud Abbatem : *Paria sunt , aliquid disponi in tempore habili , vel in tempore inhabili , si effectu conferatur in tempus habile .* Prob . 2° . Pontifex cum impeditis s^epe dispensare solet , imo ex gravi causa subinde tenetur . Ergo talis dispensatio , nec contra jus est , nec in honesta . Ergo Sponsalibus adjecta , nec facit ea illicita , nec invalida . 3° . Aliæ promissiones valent , sub conditione : *si Princeps dispensaverit* ; dummodo sit justa causa dispensandi ; & Princeps soleat dispensare ; nec conditio sit incivilis , aut alicui injuriosa , aut tristis . Ergo & Sponsalia sic conditionata valent ; cum nullibi excipientur ; ita ut frustra P. Wagnerek dicat ea valere sub ratione simplicis promissionis , non autem Sponsarium : si enim simplex promissio sic conditionata esse potest , cur non etiam Sponsalitia ? Antec . prob . Valet legatum testatoris relegati , sub ea conditione : *Si aliquis ex suis heredibus , vel amicis ei impetraverit restitutionem ab Imperatore &c. l. Quidam Relegatus* § . ff . de rebus dub . Item valida est institutio Spurij , sub conditione , *si Princeps eum legitimaverit* , similiter valet , & obligat votum Episcopi ingrediendi Religionem , *si Pontifex dispensaverit &c.* ut cum communi ex Sanchez docent Laym . Palaus aliisque . Ergo & Sponsalia . 4° . Talis pro-

promissio sponsalitiae involvit duo, nempe: obligationem petendi dispensationem, & eam obtentâ contrahendi, utrumque autem est possibile, & honestum, ita ut nulla sit ratio eam invalidans: Ergo.

55. Ob. 10. Quæ pendent à voluntate Principis, censentur impossibilia: ergo etiam prædicta conditio Sponsalibus adjecta iimpossibilis censi debet, adeoque invalidans. Antec. probatur ex l. *Inter stipulantem* 83. §. *Sacram.* 5. ff. de V.O. ubi invalidatur alienatio loci sacri, & venditio hominis liberi: sub conditione: *Cum servus esse cœperit, & locus, cum ex sacro Religioso ve profanus esse cœperit.* Similia habentur l. *Continuus* 137. §. 6. tit. eod: ubi subjungitur nullius momenti fore tales stipulationem: proinde ac si ea conditio, quæ naturâ impossibilis est, inserta esset: nec ad rem pertinet, quod jus mutari potest, & ad id, quod nunc impossibile est, postea possibile fieri: non enim secundum futuri temporis jus, sed secundum præsentis estimari debet stipulatio. Et l. *Cum servus* 39. §. 10. de Legat. 1. dicuntur non posse prædia Cæsaris legari à non Domino, licet hic ex voluntate Cæsaris eorum Dominus fieri posset, ergo.

56. ¶. D. Antec. quæ pendent à voluntate Principis censentur impossibilia, quando non ad est spes prudens implendæ conditionis (quod fit, si non soleat unquam, vel rarissime dispensatio concedi, ut si quis vellet sibi sororem desponsari sub conditione: si Pontifex dispensaverit; vel si

non sit causa justa, & gravis dispensandi; vel si conditio sit tristis, & incivilis, metuenda potius quam expectanda, aut procuranda arg. l. Cùm tale legatum 72. ff. de Condit. & Demonstr. vel denique si de rebus à voluntate Principis dependentibus fiat stipulatio absoluta, ut fusé declarat Sanchez l. 5. D. 5. n. 25.) Conc. Antec. Si in oppositis casibus adsit spes conditionis impletæ, censentur illa impossibilia vel turpia N. Antec. & Conseq. Ex his facilè explicantur leges objectæ: Nam lex: *Inter stipulantem* ponit conditiones tristes, & inciviles; quia rem sacram fieri profanam, publicam fieri privatam, hominem liberum fieri servum, derogat statui meliori hominis liberi, rei sacræ, & publicæ. Cum tali conditione tristi inita censerentur esse Sponsalia, quæ vir contraheret cum alia ducenda, casu quo ejus uxor moriatur: unde Pirrhing ex communi Doctorum, dicit esse irrita, puniensque contrahentes arg. c. fin. b. t. Engel rationem addit, quia tale pactum est turpe, dans occasionem captandæ mortis, Reliquæ duæ leges insuper ponunt contractum venditionis *absolutum*, non autem conditionatum: *si res desiderit esse publica, aut aliena:* & talis absoluta de rebus alienis dispositio haud dubiè irrita est, ut notat Ilsung. Nec dici potest, talem conditionem subintelligi; nam quæ de jure non inest, exprimi debet, juxta l. *Conditiones extrinsecus* 99. ff. de Condit. & Demonstr. & plures à Sanchez cit. n. 25. & seq. Similiter ergo invalida quidem essent Sponsalia absoluta inter

con-

consanguineos , non verò conditionata , & illa
insuper , si forent de præsenti , inducerent ex-
communicationem , non autem conditionata.
Clem. un. de Consanguin. Tandem lex ultimò
allegata , potius nostram sententiam confirmat ,
dum in fine dicit , quòd prædia Cæsaris non so-
leant distrahi . Ergo ex opposito , valeret con-
tractus de illis conditionatus , si distrahi , aut circa
illa dispensatio dari solitum esset.

57. Ob. 2º. Conditio à voluntate Principis
pendens , derogat juri communi , quod non decet
mutari , ergo rejicienda est tanquam turpis , &
inhonesta. Rz. permissâ 1ª parte Antecedentis
D. 2^{am}. quod mutari non decet sinè causa , &
authoritate subditi C. cum causa , & voluntate
Principis N. Aliàs nulla privilegia , aut dispensa-
tiones petere licebit , utpote à jure communi ex-
orbitantes.

58. Ob. 3º. Matrimonij contractus inter im-
peditos non valet , cum conditione : si Pontifex
dispensaverit. Ergo nec Sponsalium. Rz. per-
missio Antec. N. Conseq. Disparitas est I. Quia
Pius IV. Idibus Decemb. 1555. (ut habetur
in lib. 7. *Decretal. de Sponsal.*) expressè decla-
rat , tales imposterum non obtenturos dispensa-
tionem , qui sub spe illius impetrandæ contrahunt
de præsenti in gradu secundo consanguinitatis ,
vel affinitatis. II. Quia , ut Laym. loquitur ;
nunquam præsumendum est , voluntatem dispen-
santis Pontificis esse , ut matrimonium præterito
tempore contractum valeat , sed ut post collatam
dispensationem , præmissis denuntiationibus in

I 3 facie

vel
otiùs
Cùm
instr.
is de-
decla-
Antec.
s im-
bia N.
cantur
ntem
ia rem
atam ,
statui
publicæ
ur esse
cenda,
ng ex
unien-
gel ra-
, dans
æ leges
bsolu-
s des-
bsoluta
ita est,
nditio-
inest,
insecus
lures à
rgo in-
a intet
con-

facie Ecclesiæ contrahere liceat , sicut aperte ex bullis Pontificiis colligitur . Quis autem in facie Ecclesiæ contrahere velle cum periculo infamiae , casu quo dispensatio denegetur . III . Valde probabile est (juxta num . 10 .) matrimonij contractum non posse esse conditionatum , sicut nullius alterius Sacramenti forma aut intentio conditionata est ; præsertim , quia hic contractus est indissolubilis , non esset autem , si à conditione defectibili penderet . Ergo non potest esse conditionatus , vel saltè illicitus est , cùm in materia Sacramentorum , non liceat sequi sententiam probabilem , relicta tutiore ; nihil tale obstat Sponsalibus .

59. Ob . 4º . Cum P. Wagnerek Personæ impeditæ non sunt habiles ad contrahendum ; & dispensatio in inhabilitate pendet in solidum à voluntate Principis , quem non possumus cogere , neque præsumere , quod ante dispensationem ullum actum nostrum validum esse velit . Ergo non valent eorum Sponsalia . R . Sunt inhabiles ad contrahendum absolutè , nec possumus præsumere quod Princeps actum absolutè , vel contractum Matrimonij velit esse validum ante impetratam dispensationem C. Antec . ad contrahendum conditionatè &c . N. Antec . & Conseq .

60. Ob . 5º . Juxta Cardinalem de Luca apud P. Wex , praxis & decisio Rotæ requirit in Sponsalibus sub præfata conditione initis , novum consensum , postquam purificatur conditio . Ergo prior non erat validus . R . Requirit novum consensum in Sponsalibus dubiis ; vel absolutè sine addita

addita conditione celebratis, vel in casu in quo non solet facilè dispensatio concedi; vel ubi pententium supplicatio gravi causa non innititur C. secus N. Antec. & Conseq. Nam *Palauis D. I.* p. 16. n. 10. Ex Seraphino oppositas decisiones allegat, & teste Gobat apud P. Wex in Dicasteriis Ecclesiasticis etiam Romæ praxis objicienti opposita vigeat.

61. Ob. 6°. Sponsi possunt ex Sponsalibus dicto modo conditionatis pro libitu resilire. ergo non obligant. Antec. prob. Ejusmodi Sponsalia sunt minùs firma, quam Sponsalia impuberum, atqui hi puberes facti possunt resilire juxta dicta parte I. num. 19. Ergo etiam illi Sponsi. Conf. Tales Sponsi non obligantur ad procurandam dispensationem. Ergo nec Sponsalibus obligantur R. D. Antec. possunt resilire mutuo consensu C. non mutuo N. nam si hic non intercedat, quisque tenetur expectare eventum conditionis, non minùs quam in aliis contractibus conditionatis. Ad probat. R. N. Maj. Nam pro impuberibus expressè conceditur facultas resiliendi adeptâ pubertate c. *De illis 7. de De spons. Impub.* Non autem pro puberibus contrahentibus sub conditione: nisi impediti contraxissent absolute; vel cum impedimento, in quo ratissimè, aut nunquam dispensatur. Nam in talibus cessat obligatio, veluti si Sororem suam nupturam sibi aliquis stipuletur. l. *Si stipulator 35. §. 1. ff. de V.O.*

Inter casus raro dispensari solitos contra Sanchez, Gobat ponit consanguinitatem in 2. gradu

ex licita copula ortam; cùm sic contrahentibus magna mulcta imponi soleat, & *Trid. Sess.* 24, *de reform. Matrim. c. 5.* velit eam dispensationem non concedi, nisi *inter magnos Principes*, & ob publicam causam. Similes casus raro dispensabiles videntur fuisse illi, pro quibus Gobat ex Diana allegat sex decisiones Rotæ decernentis invaliditatem Sponsalium sub conditione dispensationis impetrandæ initorum: vel forte illis deerant justæ dispensandi causæ; vel illæ decisiones non sunt Authenticæ, cùm earum mentionem alij Authores non faciant; propter illas tamen censet Gobat non facile aliquem cogi debe-re, qui à Sponsalibus, etiam post impetratam dispensationem resiliret.

62. Ad Conf. R. N. Antec.; inutilia enim essent ejusmodi Sponsalia, si pars neutra dispensationem procurare teneretur. Debent autem eam procurare communibus sumptibus, cùm sit negotium commune, vel teste Palao pars illa, cuius interest, si altera ad eam procurandam se non obligavit. Videlur autem tacite Sponsus se obligare, ut docet Sanch., Laym. aliique; præsertim si Sponsa dimidiā partem sumptuum offerret, vel si eam sub spe Matrimonij Sponsus deflorasset, ut notant alij.

63. Ob. 7. Sponsalia dicto modo conditio-nata, non inducunt impedimentum publicæ honestatis, nec Sponsis dant jus ad honestos am-plexus & oscula. Ergo non valent. R. C. Antec. D. Conseq. ergo non valent ut absoluta C. ut conditionata N. jam autem sola absoluta im-pedi-

pedimentum illud inducunt juxta c. Un. in fine
de Sponsal. in 6. Similiter cum ante conditio-
nem impletam non obligent, nec jus dabant
ad ea, quae alias Sponsis concessa sunt; ne sentiat
commodum, qui non lentit onus contra Reg. 55.
J. in 6.

QUÆSTIO VI.

*An valida, & licita sint, consequenter
an obligatoria, Sponsalia clan-
destina?*

Ex num. 3.

64. Negativam tenent Hæretici cum Carpzo-
vio in processu Juris tit. II. à I. n.
75. & pauculi apud Sanchez l. I. D. 12. n. I.
& Palaum; & Mastrium: Sed affirmativa
vera est. Et I. quidem esse valida, docet Sanch.
l. I. D. 13. n. I. & 2. Laym. l. 5. tr. 10. p. I.
c. I. n. 3. Palau D. I. de Sponsal. p. 2. 15.
Piascius in praxi Episcopali, Pirrhing,
Ulung, Canisius, Gobat, Wiestner, Wex,
König, Oberascher, Mastrius, Wamesius
Consil. 424. apud hos Gutierez, Pontius,
Conink, Tanner, Barbosæ, Farinaceus, &
pleriq. alij. Prob. I. Lex Tridentini Sess. 24.
c. I. de Reform. Matrim. irritans matrimonia
clandestina; est correctoria juris communis, id-
circo odiosa, & non extendenda ultra casus ex-
pressos, adeoque nec ad Sponsalia arg. I. Prece-
pimus 32. C. de Appellat. Quod enim non

I §

muta-

mitatur, quare stare prohibetur, inquit Justinianus *l. Sancimus* 27. *C. de Testam.* II. In odiosis nomine Matrimonij non comprehenduntur Sponsalia. Ergo per irritationem illius, hæc non irritantur: nam ut sacra Congregatio apud Sanchez, & König, & Ledesma, definit: *Decretum Tridentini habet tantum locum in matrimonio per verba de praesenti.* III. Pasim clandestina Sponsalia absque Parocho, & omni teste contrahuntur, neque tamen in ullo foro declarantur irrita; neque eadem ratio suadet illorum prohibitionem, quæ loco cit. *Trid.* suadet prohibitionem Matrimonij clandestini: imò saepe periculose esset, si cum testibus Parochus adhiberetur, nè contrahentes, etiam contra voluntatem testium, ineant Sponsalia de praesenti.

65. Eadem Sponsalia etiam licita esse iidem ferè Authores docent cum Sanchez, ratio: quia nullibi extat præceptum ea prohibens sub culpa. Ergo.

66. Contra 1^{am}. partem Ob. 1°. *Juxta l. Oratio 16. ff. de Sponsal. & l. Si quis tutor 60. §. Quamvis 5. ff. de ritu nupt.* Quæ circa nuptias statuuntur, etiam circa Sponsalia censentur esse statuta. Ergo. 2°. In illis casibus, in quibus eadem ratio est pro Sponsilibus, quæ pro matrimoniis C. in quibus non est eadem, N. Antec. & Conseq. 3°. eadem sunt statuta in favorabilibus C. in odiosis N. Sic Clem. Un. excommunicantur contrahentes matrimonium cum consanguinea, non autem contrahentes Sponsalia.

lia. R^g. 3°. eadem sunt statuta, si Sponsalia dirigantur ad matrimonium clandestinè contrahendum, C. si ad publicè contrahendum N.

67. Ob. 2°. Prohibito consequente, prohibetur antecedens, seu illud per quod venit ad consequens. arg. c. fin. de clandest. Despons. sed Sponsalia sunt antecedens, per quod venitur ad matrimonium, ergo. R^g. D. Maj. Prohibito consequente prohibetur Antec.; si quis velit ad consequens venire prout prohibitum est, ut si quis per clandestina Sponsalia tenderet etiam ad matrimonium clandestinum C. Maj. si velit venire modo non prohibito, nec ad consequens ut prohibited, sed ut ad licitum N. Maj. & C. Min. D. Conseq. ut Maj.

68. Ob. 3°. Matrimonio absolutè prohibito, etiam absolutè prohibentur omnia Sponsalia. Ergo similiter prohibito clandestino, prohibentur Sponsalia clandestina. Resp. C. Antec. N. Conseq. Disparitas est. Quia prohibito omni absolutè matrimonio, nulla Sponsalia possunt adhiberi pro matrimonio (utpote tali casu simpliciter illico) obtinendo; si autem clandestinum tantum prohibeatur, adhuc poterunt dari Sponsalia pro matrimonio licite, nempe publicè celebrando; in quantum sponsi clandestinè sibi promitterent matrimonium non clandestinum, tanquam objectum licitum.

69. Ob. 4°. Matrimonia clandestina vetantur, nè quis contrahat cum pluribus. Ergo pariter nè quis cum pluribus Sponsalia incepit, clandestina

destina ex eadem ratione prohibenda sunt. N.
D. Antec. nè contrahat cum pluribus cum qui-
bus vivat in perpetuis adulteriis, & proles
spurias procreet C. simpliciter nè contrahat cum
pluribus, contractu qui hos effectus non ha-
bet annexos N. Antec. & Conseq. P. Wag-
nerek super tit. de *Clandestin. Desponsat.*
plures ponit causas, cur Clandestina matrimo-
nia prohibeantur, quæ non valent pro Spon-
salibus.

70. Objic. 5º. Diæcesis Lausanensis apud
Gobat, Sponsalia clandestina irritat. Ergo
non valent. Resp. D. Conseq. Ergo non va-
lent in illa Diæcesi C. alibi, ubi lex irritans non
extat. N.

71. Contra 2^{am}. partem. Ob. Ex clandesti-
nitate præsumitur dolus. *Panorm. inc. fin. de*
Clandest. Despons. & super idem c. Gonzalez
fusè Clandestinitatem improbat atqui dolus est
illicitus. Ergo & clandestina Sponsalia. Resp.
Præsumitur dolus in tali matrimonio, vel ubi
extat prohibitio clandestinitatis C. secùs N.
alias nullus contractus clandestini-
nus esset licitus.

Quæ-

QUÆSTIO VII.

*An matrimonium clandestinum inter pu-
beres habeat saltēm vim Sponsalium
de futuro?*

Ex num. 2.

72. Affirmativam ipse Sanchez satis probabi-
lem esse fatetur, *Palauus spectato juris*
*tigore veriorem putat; eamque tenet, de Spon-
sal. D. 1. p. 4. n. 8. itēm Laym. l. 5. tr. 10.
p. 1. c. 1. n. 18. Pignatellus tomo 4. Consult.
15. citans Hurtadum & Pontium, Sporer &
alij non pauci.*

Negativā tamen prævalet, quam tuetur,
Sanch. l. 1. D. 20. num. 4. Barbosa de Offic.
& *Potest. Episc. allegat. 51. n. 181. contra*
Bonacin. & Gonzalez in c. ult. de Desp.
impub. Pirrhing super tit. de Consanguin.
n. 62. Il lung Tr. 6. D. 9. n. 8. dicens (&
ante eum Barbosa) id expressè declaratum esse à
Congregat. Cardin. in descr. Trid. de Matrim.
Gobat de Sponsal. num. 78. Piasc. in praxi
Episc. p. 2. c. 4. num. 9. Zoësus, Vallensis,
Engel, Wex, Wiestner, König; apud hos
Bartolus, Francus Menochius, Navarrus,
Lopez, Gutierez, Conink, Rebellus, Tan-
nerus, Vega &c.

73. Prob. 1º Tridentinum Sess. 24. c. I.
de Reform. Matrim. ad sic (hoc est clandestinè)
contrahendum omnino inhabiles reddit, &
hujus-

R.
qui-
roles
cum
ha-
Vag-
nsat.
imo-
pon.

apud
Ergo
n va-
s non

desti-
n. de
Galez
is est
Resp.
I ubi
N.

1Æ=

hujusmodi contractus, irritos, & nullos esse
 decernit, prout eos praesenti decreto irritos
 facit & annullat. Atqui contractus irritus, &
 nullus simpliciter, & inter personas omnino inha-
 biles, nec Sponsalia constituit (prout talēm praxim,
 & consuetudinem Ecclesiae esse testatur ipse Pa-
 laus) ergo contractus matrimonij clandestinus
 nec Sponsalia constituit: nam, ut ait Barbosa,
 haec nullitas proveniens ex defectu Parochi, &
 testium, est irremissibilis, & nullo alio modo
 suppleri potest, nec contrahentium consensu
 validari. 2º Actus gestus contra legem prohi-
 bientem substantiam actus, est planè nullus,
 nullamque producit obligationem. *l. non du-
 biūm s. C. de LL. & l. hāc consultissimā 21:
 §. i. C. de Testam.* & sic juxta Gohzalez inutile
 testamentum, nec vim Codicilli habet, *l. i. ff.
 de Jure Codicill.* Atqui Matrimonium clan-
 destinum est talis actus: Ergo est planè nullus,
 & propter resistentiam juris, nec vim Sponsalium
 habet, quamvis esset juramento confirmatus, ut
 notat Sanchez, Wiestner, & alij; juxta Reg. *J.*
*Non est obligatorium &c. 58. in 6. & c. Si di-
 ligenti 12. de foro Compet.* Nisi contrahen-
 tes distinctum contractum adderent, quo ex-
 pressè vellent esse Sponsi saltēm de futuro, casu
 quo eorum matrimonium sit irritum. 3º Sic
 contrahentes puniendi sunt, nec vi hujus con-
 tractus obligantur ad perseverandum, aut de-
 niō contrahendum; neque in foro extērno pro-
 missis stare coguntur; ut ipse Laymann. fate-
 tur. Ergo est contractus in omni ratione invali-
 dus.

dus. Unde teste ipso Palao tali matrimonio nulla conceditur actio , quamvis ea pro Sponsalibus concedatur Matrimonio clandestino impuberum : ostendit nimis Ecclesia se clandestinum puberum contractum omnino detestari.

74. Ob. 1°. Juxta cap. *Un. de Desponsat.*
Impub. in 6. Impuberum Sponsalia de præsenti, licet non valeant ut matrimonium , habent tamen vim Sponsarium de futuro. Ergo idem de puberibus dicendum. R^g. C. Antec. N. Conseq. Quia impuberis nullibi declarantur omnino inhabiles , aut contractus eorum irritus , & nullus. Imò *cap. cit.* expressè dicitur habere vim Sponsarium ; adeoque illi jus non resistit ; nec claudicat ex parte formæ substancialis ; contractus puberum autem caret forma substanciali , hoc est publicitate essentialiter à Tridentino requisita , quod nihil statuit circa impuberis , ita ut eorum contractus antiquum jus servent , & certè frustra formam Matrimonij illis præscripsisset , ut pote aliunde adhuc Matrimonij incapacibus.

75. Repl. Impuberis contrahentes clandestinè habent duplex impedimentum , nempe ætatis , & clandestinitatis , & tamen eorum matrimonium habet saltēm vim Sponsarium. Ergo cùm puberes solum clandestinitatis impedimentum habeant , à potiori illorum contractus erit saltēm sponsalitus. R^g. N. Antec. Cùm enim circa impuberis Tridentinum nihil statuerit , non potest clandestinitas apud eos esse impedimentum simpliciter contractum irritans : Oppositorum statuit de puberibus , quorum clandestinum

COR

contractum Sponsalium de præsenti ita annullavit, ut nec vim Sponsalium habeat; ut habetut in declaratione S. Congregat. à diversis Authoribus citata, Episcopo Patavino data; & sub c. I. Trid. Seff. 24. de Reform. Matr. inter declaraciones Gallemartij relata.

76. Ob. 2. Contractus Sponsalitius de futuro, virtualiter involvitur in contractu Matrimonij, qui enim se conjungunt in perpetuum, certe conjungi volunt in futurum, & qui tradunt corpus, etiam volunt tradere jus ad illud, & hæc præsumitur esse intentio contrahentium. Ergo saltèm vim Sponsalium habet, juxta communem Regulam: *Si actus non valet, sicut agitur, valeat eo modo, quo valere potest.* c. Un. de Despons. Impub. in 6. § 1. Si tam augusti 13. ff. de Servitud. Conf. Juxta complures apud Sanchez, Professio Religiosa ante annum 16. emissa, adeoque irrita, habet nihilominus vim voti simplicis. Itèm acceptilatio jure civili invalida, habet saltèm vim pacti simplicis. l. Si iunus 27. §. ult. D. de Pactis. Ergo à pari.

77. Ex. D. Antec. Involvitur in contractu Matrimonij &c. cuius forma subsistit (matrimonij irriti ex defectu formæ N. Antec. Unde nihil agit contrahentium intentio, ut dictum est prob. 1. ex Barbosa: cum ea non possit dare formam contractibus. Præterea intentio est purè interna, contractus humanus pro sui substantia etiam requirit præsentiam Parochi, & testium. Unde patet responsum ad Conf. quia nempe votum fit DÉO, qui cor inspicit, adeoque valet, modò

ad sit

ad sit intentio se obligandi. Ad 2^m. R. Licet id Gonzalez admittat, negat tamen melius glossa ex l. An inutilis 8. ff. de Acceptilat. nisi partes expressè velint, ut inutilis acceptilatio saltēm vim nudi pacti habeat. Disparitas insuper est, quia nullibi acceptilatio simpliciter irritatur, sicut contractus Matrimonij clandestinus inter puberes.

78. Repl. Clandestinitas non obest Sponsalibus juxta Quæst. præced. ergo si contractus Matrimonij de cætero continet virtualiter Sponsalia, adhuc horum vim habet. Conf. Ex tali matrimonio oritur impedimentum publicæ honestatis, juxta dicenda Q Seq. Ergo non est irritum quoad omnem effectum. ergo saltēm vim Sponsalium habet.

79. Resp. Clandestinitas annexa Sponsalibus de futuro, non obest C. annexa Sponsalibus de præsenti N. Nam hæc simpliciter facit irrita & nulla; ita ut omnem vim contractū humani perdant ob defectum formæ substantialis. Ad Conf. R. C. Antec. D. Conseq. ergo non est irritum quoad effectum obligationis mutuæ inducendum, consistentem formaliter in contractu N. quoad effectum alium quem jura concedunt contractui etiam irrito in ratione contractū, dummodo consensus internus non desit C. Conseq. 1^{am}. & N. alteram. Quia nempe impedimentum illud oriebatur olim ex Matrimonio undecunque irrito, dummodo consensus non deficeret, & nihil circa illud renovatum est

K

per

Per Tridentinum , ideo adhuc perseverat : li-
cet in Matrimonio clandestino ex defectu for-
mæ substantialis ab illo præscriptæ , cessa-
ratio humani contractus requisiti ad Spon-
salia.

80. Ob. 3º Tridentinum contrahentes
solùm inhabiles reddit ad Matrimonium , si
illud clandestinè contrahant. Ergo non irritat
contractum purè sponsalitium. Conf. Jus
antiquum irritando Matrimonium impuberum,
non irritavit per hoc eorum Sponsalia , in
illo Matrimonio inclusa. Ergo pariter Tri-
dentinum irritando puberum Matrimonium
Clandestinum , non irritavit Sponsalia in eo
inclusa.

81. Resp. D. Antec. explicitè solùm ad
Matrimonium inhabiles reddit C. implicitè N.
Nam talem contractum vult omnino & sim-
pliciter esse irritum. Ad Conf. Respons. N.
Conseq. quia jus antiquum expressè illa Spon-
salia approbat : Tridentinum autem puberum
Matrimonium simpliciter in ratione *contractus*
irritat. Ergo non manent Sponsalia utpote
rationem contractus essentialiter
involventia.

QUÆ-

QUÆSTIO VIII.

*An ex Matrimonio clandestino pube-
rum oriatur impedimentum publicæ
honestatis?*

Ex num. 5. § 17.

82. Negat hoc Sanchez l. 7. de Matr. Di-
70. n. 13. Barbosa de Offic. & Potest.
Episc. alleg. 51. n. 181. Pirrhing super tit.
de Consanguin. § c. n. 62. Vallensis, Engel,
& alij. Sed vera videtur affirmativa, quam am-
pleteatur Gonzalez super c. 4. ad audient. de
Sponsal. Pignatellus tomo 4. Consult. 15. n. 3.
Prosper Fagnanus. in c. ad Audientiam de
Spons. Castro Palauis D. 4. p. 10. num. 5. P.
Wiestner, Wex, König, Mastrius, aliiq;
citantes Pontium, Farinacium, Guttierez,
Rebellum, Aversam, Tancredum, Hurtadum
§ c. Prob. 10. Ex Constitutione Pij V.
ad Romanum, dicentis in matrimonio contracto
durare adhuc impedimentum in omnibus
illis casibus, § gradibus, quibus de jure ve-
teri ante predictum decretum Concilij in-
troductionem erat. Citant hanc passim Autho-
res, & habetur lib. 7. Decretal. de Matrim.
& Sponsal. c. 2. Item in Remissionibus ad c. 3.
Concil. Trid. Sess. 24. de Reform. Matrim.
Atqui de jure veteri impedimentum hoc ex ma-
trimonio Clandestino oriebatur. Ergo & jam
oritur. Confirmatur ex declaratione Cardina-

lium à Pignatello, & Gallemart citata, quæ sic sonat: *Præsupposita declaratione per constitutionem SS. D. N. Pij V. super hoc decreto, censuit Congregatio oriri impedimentum publicæ honestatis ex Sponsalibus per verba de præsenti, etiam nulliter contractis, omis- sâ formâ decreti Concilij Tridentini c. 1. hujus Sess. 24.* Et constat ex capitulo ad audi- entiam, de Sponsalibus, ubi existente ma- trimonio nullo propter impedimentum con- sanguinitatis oritur publica honestas. Et c. hanc declarationem tam expressam non innolu- isse Patri Sanchez & Engel oppositum docenti- bus, censet P. Wex in suo Opusc. Canon. Trid. de Sponsal. Prob. 2°. Ex capit. unico de Sponsal. in 6. circa quod Tridentinum nihil innovavit, impedimentum publicæ honestatis ibi solum ex matrimonio irrito non oritur, ubi ejus nullitas provenit ex defectu consensûs interni, & naturalis, atqui matrimonij clandes- ni nullitas non provenit ex defectu consensûs interni, & naturalis, sed ex defectu solennitatis, & præsentiae Parochi. Ergo ex illo adhuc oritur prædictum impedimentum.

83. Ob. 1°. Cap. un. de Sponsal. in 6. So- lüm loquitur de Sponsalibus, non autem de ma- trimoniis, ubi ait ex illis, licet irritis, oriri im- pedimentum publicæ honestatis, dummodo non fuerint irrita, ex defectu consensus. Ergo ex matrimonio quomodounque irrito, tale impe- dimentum non oritur. Rx. Cum Gonzalez sta- tuta illius capituli communiter à Doctoribus, & quidem

quidem à potiori extensa fuisse ad matrimonium ratum: pro quo etiam stat declaratio pro Conclusione citata; cùm ergo Tridentinum quoad hoc impedimentum, prout ex matrimonio ortum, nihil innovaverit; sequitur illud etiamnum provenire ex matrimonio irrito, dummodo irritum non sit ex defectu consensūs.

84. Ob. 2. Matrimonium clandestinum est nullum ex defectu consensūs. Ergo non parit impedimentum. Antec. prob. *Consensus* clandestinus juxta Trident. est irritus, & nullus. Ergo. R. N. Antec. Ad ejus probat: N. Antec. Nam Tridentinum tantum irritat humanum *contractum*, qui præter consensum seu internam voluntatem se obligandi dicit externam consensūs explicationem; & talem contractum irritat, consensu naturali adhuc integro manente, si absque præsentia Parochi, & testium celebretur.

85. Ob. 3. Juxta *Trid. Sess. 24. c. I. de Reform. Matr.* Impedimentum publicæ honestatis non oritur amplius ex Sponsalibus quâcunque ratione invalidis; ergo nec ex matrimonio irrito. R. C. Antec. N. Conseq. Quia Tridentinum circa hoc, quoad matrimonium nihil immutavit, ita ut impedimentum publicæ honestatis adhuc oriatur usque ad quartum gradum ex irrito matrimonio, modò non sit irrum ex defectu consensūs, ut patet ex ejus declarationibus.

86. Ob. 4. Nullitas proveniens ex defectu Parochi, & testium, est irremissibilis, insupplebilis, nec contrahentium consensu validari potest, ut loquitur *Barboja* loc. cit. Ergo nec impe-

dimentum inducit. R. Ex hoc tantum sequi, quod non valeat in ratione contractus, sive Sponsalitij, sive Matrimonialis, non vero quod ipsi desit consensus impedimenti induc-
tivus.

QUÆSTIO IX.

An ex Matrimonio publicè quidem, sed fictè celebrato, vel ex Sponsalibus apparenter tantum validis oriatur impedimentum publicæ honestatis?

Ex num. 17.

38. Sanchez cum multis ab eo citatis, respondebat affirmativè l. 7. D. 68. n. 14. Gonzalez in c. Ad audientiam 4. de Sponsal. Zoësus super tit. de Consanguin. Et c. n. 12. Vincentius de Justis apud König, Pontius apud Ilsung. Probabilior tamen videtur negativa, quam tenet Palau de Sponsal. D. 4. p. 10. n. 7. Pirrhing super tit. de Sponsal. n. 39. Gobat Tr. 9. Theolog. Experim. de Sponsal. n. 368. Ilsung Tr. 6. D. 9. n. 105. Wiestner de Canon. Imped. p. 2. a. 11. n. 15. König de Sponsa duor. n. 9. apud hos Navar., Hurtadus, Ledesma, Bonacina, Conink, Rebello aliq. apud Sanchez. Prob. Cap. un. de Sponsal. in 6. clarè dicitur non contrahi impedimentum publicæ honestatis, si sint nulla ex defectu consensus, quod Capitulum ipso Gonzaga-

107

lez teste, Doctores extendunt ad matrimonium ratum. Item Trident. Sess. 24. c. 3. de Reform. Matr. Universaliter, & absque exceptione occulti impedimenti; nullaque facta inter externam, & internam; notam, vel occultam nullitatis causam distinctione, negat hoc impedimentum contrahi ex Sponsalibus *quacunque ratione* invalidis, ergo non est Concilium, aut jus universaliter loquens, limitandum, propter indecentiam falsò existimatam; saltēm, ut inquit Ilsung, pro foro conscientiæ, pro quo requiritur, ut impedimenta verè sint talia, qualia de jure statuuntur, non ut sint tantum apparenter talia. 2º. Publica honestas est quædam quasi affinitas ex animorum conjunctione per verum consensum, orta; ergo ubi hæc conjunctio deest, licet adesse putetur, etiam aberit impedimentum; sicut abest impedimentum verae affinitatis, ubi copula carnalis non intercessit, licet erroneè putaretur intercessisse. 3º. Ex Sponsalibus validis, licet occultis, & nulli manifestatis, verè oritur inter Sponsos secum clām contrahentes impedimentum illud, ergo à contrario (& quidem à potiori, cùm Sponsi absque certitudine impedimentis onerari non debeant) non orietur ex invalidis, quamvis valida crederentur.

89. Ob. 1º. Non minus scandalosum est, & sic publicæ honestati contrarium, si quis cum suæ putatiæ Sponsæ, aut uxoris Sorore Matrimonium contraheret; quam esset scandalosum, si matrimonium, aut Sponsalia fuissent vera. Ergo talis habet impedimentum. Conf. Hoc impedi-

mentum est institutum ad vitanda scanda-
la. Atqui in casu præsenti non impedirentur;
ergo.

90. Resp. Non minùs scandalosum est per
accidens, & ex errore homiū C. per se, &
scandalō fundato in veritate N. Antec. & Conseq.
etiam scandalosum est, contrahere cum ea, quam
alij putant affinēm esse, vel consanguineam; ne-
que tamen ea affinitas apparet inducit impedi-
mentum, quamvis tale scandalum, si facile pos-
sit, caveri debeat. Præterea negari potest secun-
da pars Antecedentis: nam publica honestas non
significat præcisè hominum æstimationem, sed
animorum conjunctionem per Sponsalia, quâ
verè, & non tantum apparenter, præsuppositâ,
Ecclesia indecens esse iudicat matrimonium con-
trahere cum personæ sic conjunctæ consanguinea.
Ad Conf. R. Est institutum ad vitanda scanda-
la per se oritura, ut si quis contraheret cum co-
sanguinea veræ Sponsæ, vel uxoris per mutuum
consensum delectæ C. Antec. ad vitanda scan-
dala per accidens N. Antec. & Conseq. Nam
propter scandalum hominum ex errore eorum
judicio conceptum, non sunt Sponsi impedi-
mento gravandi. Resp. 2º. Hoc impedi-
mentum non esse institutum præcisè ad vitanda
scandalā, aliàs illud non oriretur ex Sponsalibus
validis quidem, sed occultis: quia tali casu Spon-
sus contrahens cum Sorore suæ Sponsæ, nulli da-
get scandalum.

91. Ob.

91. Ob. 2°. Cap. Un. de Sponsal. in 6.
 & Tridentinum citatum , multi Authores
 apud Sanchez sic intelligunt , quòd Sponsalia
 in *foro externo* invalida , vel Matrimonia ex
 defectu *externi consensūs* irrita , non pari-
 ant impedimentum. Ergo si in *foro externo*
 subsistant , parient impedimentum. Resp.
 Cum pluribus Authoribus juxta rationes con-
 clusionis , *jura* sic intelligi , & ad improprium
 sensum detorqueri non posse , in grave onus
 contrahentium. Dico in sensum improprium :
 nam *consensus* propriè dicit *actum internum* ,
 & quod huic accedit , est tantùm explicatio
actūs interni , unà cum hoc constituens ratio-
 nem *contractūs* , juxta dicta num. 85. Resp.
 2°. Dissimulato Antecedente , D. Conseq. Ergo
 si in *foro externo* subsistant , parient impedimentum
 apparenter , & in *foro externo* ; hoc
 est *Judex* , qui de internis judicare non potest ,
 judicabit , talem *Sponsum* impeditum à con-
 trahendo Matrimonio cum suæ *Sponsæ* Sorore

C. pariet impedimentum verè , & in
 conscientia N.

QUÆSTIO X.

*An impedimentum publicæ honestatis sit
perpetuum, ita ut nec desinat Spon-
salibus mutuo consensu
dissolutis?*

Ex num. 17.

92. Negativam sequitur Barbosa de Offic. § potest. Episc. allegat. 51. n. 188. Gonzalez super cap. 4. de Sponsal. multique alii clari nominis Authores. Sed præponderat affirmativa. Hanc tenet Sanchez l. 7. D. 68. n. 20. Laym. l. 5. tr. 10. p. 4. c. 9. n. 3. Pignatellus tomo 5. Consult. 50. Piascius in praxi Episc. p. 2. c. 4. n. 19. Mastrius citans Tancrenum, Aversam, Brancatum, Fagnanus in c. 4. de Sponsal. Sporer, Wiestner, Oberascher, König, & fusè P. Wex in suo Opusculo Canon. Trident. multis pro hac opinione citatis. Prob. 1º. Impedimentum publicæ honestatis non est introductum per mutuum consensum contrahentium, sed authoritate Ecclesiæ. Ergo nec mutuo consensu tolli potest; & cum certo sciatur introductum, non poterit per conjecturas, aut rationes purè probabiles è sua possessione moveri. Conf. Ex nullo textu constat, quod voluntas Legislatoris impedimentum hoc statuentis, dependeat à perseverantia consensūs contrahentium, ut eo pereunte pereat; sicut v. g. constat ex cap. un. de cognat. legali, quod im-

pedi-

pedimentum ex hac cognatione ortum , tollatur per emancipationem. Ergo. Prob. 2. Sponsalia etiam non revocata , magis dissolvuntur per mortem , quām per mutuum consensum (unde mors etiam matrimonium dissolvit , ut det superstīti jus ad secundas nuptias , quod tamen efficere non potest mutuus consensus Conjugium) & tamen mors non tollit publicæ honestatis impedimentum : c. si quis & seqq. XXVII. q. 2. ergo nec illud tollet dissolutio Sponsalium per mutuum consensum. 3°: In cap. Accessit s. de Desponsat. Impub. refertur exemplum Sponsalium , mutuo consensu dissolutorum , nec tamen sublatum est publicæ honestatis impedimentum , ut decidit Pontifex. ergo. Nec obstat quod ea Sponsalia intercesserint inter impuberēs , & dissoluta sint ex eo , quōd fortē una pars tantum resilierit : nam ratio quam ibidem assignat Pontifex , valet pro quibuscunque Sponsalibus , etiam mutuo consensu dissolutis ; ait enim : In honestum videtur , ut matrem habeat , cuius filia fuit sibi desponsata.

93. Ob. 1°. Impedimentum publicæ honestatis fundatur in mutuo consensu. Ergo per eundem tollitur. c. Omnis res i. de R. J. l. Nihil 35. ff. de R. J. R. I. Etiam per mortem cessat mutuus consensus , licet non revocatus , alias superstes conjunx non auderet transire ad secundas nuptias ; & tamen non cessat illud impedimentum. R. II. Fundatur in consensu , ut fiat primā vice C. ut semel introductum perseveret N. sic etiam matrimonium fundatur in mutuo

con-

consensu ; neque tamen per eum dissolvitur. Ratio ulterior est : quia semper verum manet , aliquem jam semel fuisse desponsatum. Ergo juxta c. *Accessit*, de *Despons.* *Impub.* semper inhonestum videtur , ut Sponsæ consanguineam in primo gradu ducat. Rz. III. Fundatur per accidens ex libera dispositione Ecclesiæ , volentis illud esse perpetuum C. fundatur per se , tanquam proprietas in sua radice N. Antec. & Conseq.

94. Ob. 2º. Cum Gonzalez. Qui moritur , si contractum non revocet , censetur in illo moraliter perseverare , & cessare si eum revocet. Ergo mirum non est , quod in Sponso post mortem compartis perseveret impedimentum , si Sponsalia non erant mutuo consensu dissoluta. Ergo ex opposito illud cessat : si Sponsalia mutuo consensu sublata sunt. Antec. prob. arg. l. 4. in princ. ff. de *Manumis.* *Vindicta.* & l. *Quæsumus* 3. §. *Quod à Titio.* I. & l. *Cùm precariò* 12. ff. de *precario* , c. 7. v. *Nequaquam de Offic. Judic. Deleg.* Rz. D. Anteced. censetur in illo perseverare , & è contra cessare contractus revocatus , si ille unicè dependeat à voluntate contrahentis , quales contractus in adductis juribus allegantur , C. Si non dependeat à voluntate contrahentium , sicut non dependet in esse impedimentum publicæ honestatis , licet aliquomodo ab ea dependeat in fieri N. Antec. & utramque Conseq.

95. Ob.

95. Ob. 3°. Ex *Tridentino Sess.* 24. c.
 3. de Reform. Matrim. Non datur impedimentum publicæ honestatis , ubi Sponsalia sunt *ex quacunque ratione* invalida , atqui per mutuum consensum dissoluta , sunt aliquâ ratione invalida. Ergo. Resp. D. Maj. Ubi sunt quâcunque ratione invalida in fieri , & primâ vice C. ubi semel valida , cessant esse valida N. Maj. ut patet ex ratione quam allegat Pontifex *in cap. Accessit. cit.* Alias etiam post mortem compartis , vel impedimento aliquo v. g. ligaminis , Ordinis &c. superveniente , & Sponsalia extingueente , cessabit impedimentum publicæ honestatis.

96. Ob. 4°. Sponsalia sunt quid principale , impedimentum est accessorium ; atqui sublato principali perit accessorium. Ergo sublatis mutuo consensu Sponsalibus , perit impedimentum publicæ honestatis. Hoc argumentum probaret illud pariter petire , quocunque modo Sponsalia dissolvantur : vel Sponsalibus , aut matrimonio per mortem dissoluto , vel per ingressum in Religionem cessare in parte superstite quodlibet impedimentum. In forma Resp. N. Antec. nam impedimentum illud non est propriè accessorium ex natura rei cum Sponsalibus connexum ; sed libera voluntate Ecclesiæ introductum , adeoque per ejus solius revocationem , vel dispensationem auferibile.

97. Ob.

97. Ob. 5°. Sacra Congregatio Cardin-
lium declaravit , sublatis per mutuum consen-
sum Sponsalibus , etiam perire publicæ hone-
statis impedimentum. Ergo. Resp. 1°. ex
Pignatello cit. In declaratione , quæ ab Adver-
sariis jactatur , tantum hoc dici , quod Spon-
salia per mutuum consensum verè dissolvantur ;
& fiant invalida ; ita ut non habeant indissolu-
bilitatem , sicut matrimonia ; & quidem juxta
Brancatum apud Mastrium invalida tantum fi-
unt , quoad effectum prohibendi secunda Spon-
salia : non verò tollendi impedimentum publi-
cæ honestatis , obstans nuptiis cum consanguini-
nea prioris Sponsæ. Resp. 2°. Illam declarati-
onem esse apogrypham ; cui veriores duas op-
ponit Pignatellus , nostram sententiam ap-
probantes : celebrior est illa , & teste Mastrio
in praxi recepta ; ab Aversa in Curia Romana
bene versato , à Fagnano Juris Consulto Ro-
mano , à Lugone , Sporer , P. Wex , König ,
Oberascher &c. citata , quæ prodiit sub Ale-
xandro VII. & omne dubium abstulit , ita ut
P. Wex sententiam oppositam , nec amplius
probabilem esse existimet , eamque priùs do-
ctam revocaverint in suis scriptis Bonacinna ,
Gobat , & Tamburinus.

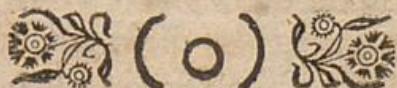
98. Hic opportunè P. Wex notat ex Fag-
nano : ut declaratio Congregationis sit authen-
tica , hæc tria requiri . 1°. Ut fiat consulto ,
& approbante Pontifice. 2°. Ut sit in re præ-
cisè ad mores , non verò ad fidem pertinente.

3. Ut

30. Ut expediatur in forma authentica , hoc est cum sigillo Congregationis & subscriptione Cardinalium , & Secretarij Congregationis.

99. Resp. Ante notitiam præfatæ declarationis authenticæ , multi post dissoluta mutuo consensu Sponsalia iniverunt cum prioris Sponsæ consanguineis matrimonia , & hæc erant valida. Ergo in illis non perseveravit impedimentum publicæ honestatis. Resp. D. ultimam partem antecedentis : Erant valida per accidens , vel ex dispensatione tacita C. erant valida per se , aut sinè dispensatione N. Antec. & Conseq. Nam ut arguit Sporer ex Gobat ; ille agit legitimè , & validè , qui se bona fide conformat legi existimatæ , quam putat existere ; illi autem se sic conformârunt , putabant enim extare declarationem genuinam , negantem in prædictis perdurare impedimentum. Ergo. Præterea ipso facto Ecclesia dispensare solet cum Conjugibus in impedimentis à se statutis , si illi verè probabilem Sententiam sequi , bonâ fide processerunt , ut fusè & solidè probat *Cardenas Dissertat. 2. art.*

3. à num. 529. *Crisis Theologicae.*

PARS